

Podstawa programowa z komentarzami

Tom 3.

Języki obce w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum

Szanowni Państwo,

Niniejszy tom jest częścią ośmiotomowej publikacji poświęconej nowej podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach.

Sposób wdrażania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach przygotowujących do zawodu będzie tematem odrębnej publikacji.

Każdy tom poświęcony jest odrębnej grupie zajęć. Zawiera on wszystkie fragmenty podstawy programowej dotyczące tych zajęć oraz komentarze ekspertów, pozwalające lepiej zrozumieć intencje twórców podstawy. Ponieważ poszczególne tomy adresowane są do różnych grup nauczycieli, w każdym tomie powtórzono części wstępne odpowiednich załączników podstawy programowej, skierowane do wszystkich nauczycieli.

Wdrażaniu w szkołach i przedszkolach nowej podstawy programowej towarzyszą jeszcze inne zmiany w prawie oświatowym. Tych zmian, porządkujących edukacyjną rzeczywistość od września 2009 r. jest sporo: to m.in. zmieniona ustawa o systemie oświaty, nowe rozporządzenie o ramowych planach nauczania (obowiązujące w szkołach publicznych), nowe rozporządzenie o kwalifikacjach nauczycieli, nowe zadania dla nauczycieli, wynikające ze zmian w Karcie Nauczyciela, a także kolejne podwyżki płac nauczycieli. Dlatego każdy tom zawiera także pewne informacje ogólne, związane ze zmianami programowymi i organizacyjnymi wchodzącymi do polskich szkół, wynikającymi z tych nowelizacji. Wszystkie te zmiany mają uczynić polską szkołę bardziej skuteczną, przyjazną i nowoczesną.

Nowa podstawa programowa jest efektem zbiorowej refleksji dużego zespołu uczonych, metodyków, nauczycieli oraz pracowników systemu egzaminacyjnego. W swoich pracach zespół ten korzystał z doświadczeń oraz dorobku twórców wcześniejszych podstaw, w tym z projektu podstawy, który powstał w Instytucie Spraw Publicznych w 2005 r. W trwających niemal trzy miesiące publicznych konsultacjach aktywnie uczestniczyły setki respondentów. Twórcy podstawy wspierali się przy jej doskonaleniu dziełkami zamówionych recenzji najznajniejszych gremiów i towarzystw naukowych.

Szczególną rolę w pracach zespołu odegrali uczeni, którzy podjęli trud koordynowania prac nad poszczególnymi obszarami tematycznymi podstawy programowej:

prof. dr hab. Edyta Gruszczyk-Kolczyńska – edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna,

prof. dr hab. Sławomir Jacek Żurek – język polski i edukacja artystyczna,

dr Magdalena Szpotowicz – języki obce nowożytnie,

dr hab. Jolanta Choińska-Mika – edukacja historyczna i obywatelska,

prof. dr hab. Ewa Bartnik – edukacja przyrodnicza,

prof. dr hab. Zbigniew Semadeni – edukacja matematyczna i techniczna,

prof. dr hab. Wojciech Przybylski – wychowanie fizyczne i edukacja dla bezpieczeństwa.

Wszystkim uczestnikom tych prac składam niniejszym serdeczne podziękowanie.

Każda szkoła otrzyma co najmniej dwa wydrukowane komplety wszystkich tomów tej publikacji. Dalsze egzemplarze można pobrać ze strony www.reformaprogramowa.men.gov.pl. Na tej stronie można też znaleźć szereg informacji pomocnych przy organizowaniu zreformowanej szkolnej rzeczywistości, m.in. dotyczących stosowania nowych ramowych planów nauczania. Jest tam także dostępny wykaz wszystkich podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, zgodnych z nową podstawą programową. Liczę, że wszystko to pomoże nam razem zmieniać polską szkołę na lepsze.

Katarzyna Hall

Minister Edukacji Narodowej

Spis treści

I. Część ogólna	
O potrzebie reformy programowej kształcenia ogólnego – Zbigniew Marciniak	7
Część wstępna podstawy programowej dla szkoły podstawowej	17
Część wstępna podstawy programowej dla gimnazjum i liceum	21
II. Część szczegółowa	
Podstawa programowa – język obcy nowożytny – klasy I–III	27
Zalecane warunki i sposób realizacji	28
Podstawa programowa – język obcy nowożytny – klasy IV–VI	29
Zalecane warunki i sposób realizacji	32
Podstawa programowa – język obcy nowożytny – gimnazjum	37
Zalecane warunki i sposób realizacji	42
Podstawa programowa – język obcy nowożytny – liceum	
Poziom IV.0 – dla początkujących	43
Podstawa programowa – język obcy nowożytny – liceum	
Poziom IV.1 – dla kontynuujących naukę	47
Podstawa programowa – język obcy nowożytny – liceum	
Poziom IV.2	55
Zalecane warunki i sposób realizacji	60
Komentarz do podstawy programowej przedmiotu <i>język obcy nowożytny</i> – Magdalena Szpotowicz, Anna Sikorzyńska, Małgorzata Szulc-Kurpaska, Beata Trzcńska, Joanna Gregorczyk, Barbara Czarnecka-Cicha	61
III. Opinie o podstawie programowej	
Uchwała Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego	73
Uwagi Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich	74

Uwaga:

Rozdziały, których tytuły złożone są drukiem pochylonym przedstawiają odpowiednie fragmenty rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opublikowanego w dniu 15 stycznia 2009 r. w Dzienniku Ustaw Nr 4, poz. 17.

O POTRZEBIE REFORMY PROGRAMOWEJ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

Zbigniew Marciniak

Szkole sprzyja stabilność. Czasem jednak okoliczności zewnętrzne sprawiają, że rozwiązania przyjęte w obrębie systemu edukacji przestają być skuteczne wbrew staraniom nauczycieli oraz uczniów. Zachodzi wtedy potrzeba zaprojektowania i wdrożenia zmian, które zapewnią lepsze efekty kształcenia. Z taką sytuacją mamy obecnie do czynienia.

Na pierwszy rzut oka nie ma problemu. Najzdolniejsi polscy uczniowie odnoszą spektakularne sukcesy: wygrywają światowe zawody informatyczne, co roku przywożą nagrody z prestiżowego Europejskiego Konkursu Młodych Naukowców oraz medale z międzynarodowych olimpiad przedmiotowych. Możemy być także zadowoleni z pilności polskich uczniów: nasz kraj ma aktualnie (2009) najniższy w Europie odsetek uczniów, którzy porzucają szkołę przed jej ukończeniem. Co więcej, Polska jest postrzegana na arenie międzynarodowej jako kraj, który odniósł ogromny sukces edukacyjny: wprowadzenie gimnazjów, czyli wydłużenie o rok powszechnego i obowiązkowego kształcenia ogólnego przyniosło zdecydowaną poprawę efektów kształcenia w grupie uczniów najsłabszych – fakt ten został wiarygodnie potwierdzony przez międzynarodowe badania OECD PISA przeprowadzone w latach 2000, 2003 oraz 2006 na reprezentatywnej grupie 15-letnich uczniów.

Problem ujawnia się jednak już w pierwszych tygodniach nauki zarówno w szkołach ponadgimnazjalnych, jak i wyższych. Nauczyciele i wykładowcy często ze zgrozą konstatują, że duża część ich uczniów (studentów) ma fundamentalne braki w wykształceniu, uniemożliwiające płynne kontynuowanie procesu nauczania. Powszechnie panuje opinia, że efekty pracy polskiej szkoły znacznie się pogorszyły.

Początek XXI wieku przyniósł zjawisko bezprecedensowego wzrostu aspiracji edukacyjnych młodych Polaków. Jeszcze kilka lat temu tylko około 50% uczniów z każdego rocznika podejmowało naukę w szkołach umożliwiających zdawanie matury. Dziś (2009), po ukończeniu gimnazjum, takie szkoły wybiera ponad 80% uczniów. Spośród nich około 80% z powodzeniem zdaje maturę i w znakomitej większości przekracza progi uczelni. W rezultacie co drugi Polak w wieku 19–24 lata studiuje, zaś liczba studentów w Polsce, w ciągu zaledwie kilku lat, wzrosła aż pięciokrotnie.

Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest obecność w szkołach kończących się maturą, a później w murach wyższych uczelni, dużej grupy młodzieży, która dawniej kończyła swoją edukację na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. W szczególności, z powodów czysto statystycznych, obniżył się średni poziom uzdolnień populacji młodych ludzi, aspirujących do zdobycia wyższego wykształcenia.

**Dlaczego
w polskich
szkołach
podstawowych,
gimnazjach
i liceach
nastąpią
zmiany?**

Co się stało?

Co można zrobić?

System edukacji – zarówno oświata, jak i szkolnictwo wyższe – nie mogą pozostać obojętne wobec tak istotnej zmiany. Założenie, że ponad 80% rocznika potrafi skutecznie i równie szybko nauczyć się tego wszystkiego, co było zaplanowane dla zdolniejszych 50%, jest źródłem paradoksu: pomimo nie mniejszego niż dawniej wysiłku wkładanego przez nauczycieli oraz zwiększonego zainteresowania uczniów zdobyciem wyższego wykształcenia, polskiej szkole nie udaje się osiągnąć satysfakcjonujących efektów kształcenia.

Możliwe są dwa zasadniczo różne rozwiązania tego problemu. Pierwsze z nich polega na zachowaniu systemu edukacji w niezmienionym kształcie i podniesieniu poprzeczki przy rekrutacji do szkół kończących się maturą oraz na studia. Wtedy jednak nastąpi drastyczne obniżenie odsetka młodzieży uzyskującej wykształcenie wyższe.

Rozwiązanie to zostało powszechnie odrzucone w krajach demokratycznych, które znalazły się wcześniej w podobnej sytuacji. W państwach, w których decyzje kluczowe dla społeczności lokalnych oraz w skali państwa podejmuje się w drodze głosowania, dbałość o poziom wiedzy najslabiej wykształconych obywateli jest równie ważna jak kształcenie elit. Dlatego zwycięża pogląd, że o poziomie wykształcenia współczesnego społeczeństwa świadczy nie tyle średni, co minimalny akceptowalny poziom wykształcenia. Konsekwentnie zachęca się młodych ludzi do jak najdłuższego korzystania z usług systemu edukacji i ustawia się na ich drodze kolejne progi łagodnie narastających wymagań. Przykładem takiej polityki jest tzw. Proces Boloński, w zamysle rozkładający studia na większości kierunków na dwa etapy: łatwiejszy i bardziej masowy etap licencjacki oraz następujący po nim bardziej wymagający etap magisterski.

Inną możliwą odpowiedzią na problem zaspokojenia zwiększonych aspiracji młodego pokolenia jest odpowiednio zaprojektowana reforma programowa. Planując tę reformę, należy uwzględnić jeszcze jedną ważną okoliczność. Dziś szkoła usiłuje dwukrotnie zrealizować pełny cykl kształcenia ogólnego: po raz pierwszy w gimnazjum i po raz drugi w szkole ponadgimnazjalnej, kończącej się maturą. Zapewne wbrew intencjom autorów starej podstawy programowej, praktyka zatarła różnicę między tymi cyklami. Potwierdzenia tej tezy dostarcza porównanie podręczników gimnazjalnych z podręcznikami licealnymi dla poziomu podstawowego: dla wielu przedmiotów trudno dostrzec między nimi istotną różnicę. To zapewne wpływ tradycji: przy bardzo ogólnie sformułowanej podstawie programowej wielu nauczycieli – zarówno gimnazjalnych, jak i licealnych – odruchowo wypełnia ją tradycyjnym zakresem treści nauczania ukształtowanym w czasach, gdy zręby wiedzy ogólnej budowaliśmy w czteroletnich liceach – usiłują pomieścić te treści w trzyletnim cyklu edukacyjnym. To może się udać tylko w najzdolniejszych klasach w pozostałych skutkuje to zbyt pospiesznym, a stąd powierzchownym omawianiem kolejnych tematów.

Przedmiotem, na którego przykładzie szczególnie wyraźnie widać niepowodzenie planu dwukrotnej realizacji trzyletniego cyklu kształcenia jest historia. W obu cyklach brakuje czasu na realizację ostatniego chronologicznie działu historii: w pierwszym na przeszkodzie staje egzamin gimnazjalny; w drugim – matura. Prowadzi to do powszechnie dostrzeganej, żenującej niewiedzy uczniów w zakresie najnowszej historii Polski. Inne przedmioty nauczania nie mają struktury chronologicznej, więc ich sytuacja jest faktycznie jeszcze gorsza – luki w wiedzy rozkładają się w sposób przypadkowy.

Na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że jedyną możliwą odpowiedzią na statystycznie niższy średni poziom uzdolnień uczniów w szkołach kończących się maturą, jest obniżenie oczekiwań w stosunku do absolwentów. Jest jasne, że wyzwania, które postawi przed nimi życie, nie będą przecież mniejsze niż dzisiaj.

Zamiast tego należy potraktować czas nauki w gimnazjum oraz w szkole ponadgimnazjalnej jako spójny programowo, sześcioletni (a w technikum nawet siedmioletni) okres kształcenia. W okresie tym w pierwszej kolejności wyposażymy uczniów we wspólny, solidny fundament wiedzy ogólnej, po czym znacznie pogłębimy tę wiedzę w zakresie odpowiadającym indywidualnym zainteresowaniom i predyspozycjom każdego ucznia. Warto wiedzieć, że taka organizacja procesu kształcenia została zastosowana w podobnych okolicznościach w wielu krajach świata. Idea ta była także obecna w tzw. reformie Jędrzejewicza w latach trzydziestych XX wieku.

Aby umożliwić wszystkim uczniom solidne opanowanie wspólnego fundamentu wiedzy ogólnej, jego realizacja będzie rozciągnięta na trzy lata gimnazjum oraz część czasu nauki każdej szkoły ponadgimnazjalnej. Pozwoli to na wolne od pośpiechu omówienie wszystkich podstawowych tematów w zakresie klasycznego kanonu przedmiotów. Na przykład, gimnazjalny kurs historii skończy się na I wojnie światowej, zaś kurs historii najnowszej znajdzie należny przydział czasu w szkole ponadgimnazjalnej. Ponadto dłuższy czas przeznaczony na naukę każdego przedmiotu pozwoli nauczycielom głębiej wejść w każdy temat.

Podczas nauki w liceum lub technikum uczeń będzie kontynuował aż do matury naukę w zakresie obowiązkowych przedmiotów maturalnych: języka polskiego, języków obcych i matematyki. Oprócz tego każdy uczeń wybierze kilka przedmiotów (może wybrać także spośród wymienionych wyżej), których będzie się uczył w zakresie rozszerzonym w znacznie większej niż obecnie liczbie godzin. Taka organizacja procesu nauczania pozwoli uczniom w każdym z wybranych przedmiotów osiągnąć poziom, którego oczekiwaliśmy od absolwentów liceów w latach ich świetności.

Oprócz tego, w trosce o harmonijny i wszechstronny rozwój, każdy uczeń liceum – o ile nie wybierze rozszerzonego kursu historii – aż do matury będzie miał przedmiot *historia i społeczeństwo*. Zajęcia te będą pogłębiały wiedzę

**Co zatem
należy
uczynić?**

---

uczniów z historii powszechnej w ujęciu problemowym oraz rozbudzały ich zainteresowanie losami Polski i Polaków. Podobnie dla uczniów niewybierających zajęć rozszerzonych z geografii, biologii, fizyki czy chemii obowiązkowy będzie przedmiot *przyroda*, przedstawiający w ujęciu problemowym syntezę wiedzy z nauk przyrodniczych.

Zatem, niezależnie od indywidualnych wyborów zajęć rozszerzonych, każdy licealista będzie umiał odpowiednio wiele zarówno z zakresu nauk humanistycznych, jak i matematyczno-przyrodniczych. Ponadto będzie posiadał istotnie pogłębioną – w stosunku do stanu obecnego – wiedzę z kilku wybranych przedmiotów.

Jak to opisuje nowa podstawa programowa?

Minister Edukacji określa zakres celów oraz treści kształcenia w rozporządzeniu o podstawie programowej kształcenia ogólnego. Podstawa programowa precyzyjnie określa, czego szkoła jest zobowiązana nauczyć ucznia o przeciętnych uzdolnieniach na każdym etapie kształcenia, zachęcając jednocześnie do wzbogacania i pogłębiania treści nauczania. Autorzy podstawy dołożyli wszelkich starań, by zdefiniowany w niej zakres treści był możliwy do opanowania przez takiego ucznia.

Ponieważ celem reformy programowej jest poprawa efektów kształcenia, forma podstawy programowej również jest temu podporządkowana: wiadomości oraz umiejętności, które uczniowie mają zdobyć na kolejnych etapach kształcenia wyrażone są w języku wymagań. Wyodrębniono także, w postaci wymagań ogólnych, podstawowe cele kształcenia dla każdego przedmiotu nauczania. Wskazują one na umiejętności wysokiego poziomu (np. rozumowanie w naukach ścisłych i przyrodniczych), których kształtowanie jest najważniejszym zadaniem nauczyciela każdego przedmiotu.

Nowa podstawa programowa przywiązuje też bardzo dużą wagę do wychowania, a w szczególności do kształtowania właściwych postaw uczniów. Ponieważ jest to zadaniem każdego nauczyciela, opis kształtowanych postaw znalazł swoje miejsce we wstępach załączników podstawy.

Jak tworzyć program wychowawczy szkoły?

Kształtowanie postaw, przekazywanie wiadomości oraz rozwijanie umiejętności stanowią wzajemnie uzupełniające się wymiary pracy nauczyciela. Aspekt wychowawczy pracy szkoły powinien być ujęty w formie szkolnego programu wychowawczego.

Konstruowany w szkole program wychowawczy powinien:

- być spójny z programami nauczania,
- uwzględniać kształtowanie postaw uczniów,
- być tworzony z udziałem uczniów, rodziców i nauczycieli,
- być osadzony w tradycji szkoły i lokalnej społeczności.

Opracowując program wychowawczy szkoły należy:

- uwzględnić wartości szczególnie ważne dla społeczności szkolnej,
- sformułować cele, jakie sobie stawiamy,
- określić zadania, które chcemy zrealizować,
- określić, kto te zadania będzie realizował.

Punktem wyjścia do tworzenia szkolnego programu wychowawczego powinna być diagnoza problemów wychowawczych występujących w danej szkole. Diagnoza ta może być oparta na ankietach, wywiadach, rozmowach z uczniami, nauczycielami, rodzicami itp. Wnikliwa i kompetentna analiza zebranych informacji pozwoli zidentyfikować zakres zagadnień, które powinny koniecznie znaleźć się w szkolnym programie wychowawczym. W przygotowywaniu programu wychowawczego może być także pomocne określenie oczekiwanej sylwetki absolwenta, wyznaczającej kierunek pracy wychowawczej szkoły.

Szkolny program wychowawczy charakteryzować mają:

- wypracowane przez społeczność szkolną wartości,
- tradycja szkolna, obyczaje i uroczystości,
- zagadnienia lub problemy, których rozwiązanie jest najważniejsze z punktu widzenia środowiska: uczniów, rodziców i nauczycieli.

Realizacja szkolnego programu wychowawczego, skuteczność stosowanych metod i środków, powinna być systematycznie monitorowana.

Podstawa programowa formułuje wymagania edukacyjne wobec uczniów kończących kolejne etapy kształcenia.

Każdy uczeń jest oceniany na co dzień, w trakcie całego roku szkolnego przez swoich nauczycieli. Właściwie stosowana bieżąca ocena uzyskiwanych postępów pomaga uczniowi się uczyć, gdyż jest formą informacji zwrotnej przekazywanej mu przez nauczyciela. Powinna ona informować ucznia o tym, co zrobił dobrze, co i w jaki sposób powinien jeszcze poprawić oraz jak ma dalej pracować. Taka informacja zwrotna daje uczniom możliwość racjonalnego kształtowania własnej strategii uczenia się, a zatem także poczucie odpowiedzialności za swoje osiągnięcia. Ocenianie bieżące powinno być poprzedzone przekazaniem uczniowi kryteriów oceniania, czyli informacji, co będzie podlegało ocenie i w jaki sposób ocenianie będzie prowadzone.

Ponadto nauczyciele powinni ustalić kryteria, na podstawie których będą oceniać uczniów na koniec roku szkolnego. Muszą to robić zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Wreszcie pod koniec nauki w szkole podstawowej, w gimnazjum oraz w liceum uczeń jest poddawany zewnętrznej ocenie przeprowadzanej przez państwowy system egzaminacyjny.

**Jak poprzez
ocenie
skutecznie
motywować
uczniów?**

Jak ma wyglądać edukacja uczniów najmłodszych?

Zarówno ocenianie wewnątrzszkolne – bieżące oraz na koniec roku – jak i ocenianie zewnętrzne odwołuje się do wymagań, sformułowanych w podstawie programowej.

Nowa podstawa poświęca szczególną uwagę kształceniu dzieci w wieku przedszkolnym oraz najmłodszych uczniów. Przypomnijmy, że już od 2002 r. wszystkie polskie sześciolatki są objęte obowiązkową edukacją – uczą się w tzw. „zerówkach”. W pierwotnym zamyśle zerówki były zaprojektowane jako zajęcia przedszkolne, przygotowujące dzieci do pójścia do szkoły. Jednak współczesne polskie sześciolatki, podobnie jak ich rówieśnicy w większości krajów Europy coraz wcześniej wykazują dojrzałość do podjęcia nauki oraz dużą ciekawość poznawczą. Owocuje to tym, że zajęcia w oddziałach zerowych w sposób naturalny wkraczają w obszar zadań typowo szkolnych: nierzadko dzieci rozpoczynają tu naukę czytania, pisania i liczenia. Jednakże te fundamentalne dla powodzenia dalszej edukacji procesy powinny być poprzedzone odpowiednim przygotowaniem dziecka w wychowaniu przedszkolnym. Ponadto procesy te wymagają czasu nauki dłuższego niż jeden rok – nie jest korzystne przerywanie ich, wywołane koniecznością przejścia dziecka do „prawdziwej” szkoły i zmianą nauczyciela prowadzącego. Dlatego polska szkoła dojrzała do tego, by objąć opieką i nauką także dzieci sześciolatnie.

Edukacja najmłodszych uczniów powinna umiejętnie splecać naukę z zabawą, by w łagodny sposób wprowadzić ich w świat szkoły. Ten cel przyświecał twórcom nowej podstawy programowej dla pierwszego etapu edukacyjnego oraz podstawy programowej wychowania przedszkolnego, opisującej jak przedszkole przygotowuje dziecko do podjęcia nauki szkolnej.

Jakie nastąpią zmiany w organizacji pracy szkoły?

Od roku szkolnego 2009/2010 – rok po roku, przez sześć lat – począwszy od pierwszej klasy szkoły podstawowej i pierwszej klasy gimnazjum, wprowadzana jest nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego i nowe podręczniki. Oprócz tego wchodzi w życie inne zmiany bardzo istotne dla organizacji pracy szkół.

Kalendarz wdrażania zmian programowych

Rok szkolny	Zreformowane nauczanie w klasach	
2009/2010	I SP	I Gimnazjum
2010/2011	II SP	II Gimnazjum
2011/2012	III SP	III Gimnazjum Egzamin gimnazjalny dostosowany do nowej podstawy programowej

2012/2013	IV SP	I L	I T	I ZSZ
2013/2014	V SP	II L	II T	II ZSZ
2014/2015	VI SP Sprawdzian dostosowany do nowej podstawy programowej	III L Egzamin maturalny dostosowany do nowej podstawy programowej	III T	III ZSZ
2015/2016			IV T	I LU
2016/2017				II LU

SP – szkoła podstawowa, L – liceum, T – technikum,
ZSZ – zasadnicza szkoła zawodowa, LU – liceum uzupełniające

Rok 2012 – pierwsi absolwenci gimnazjum kształceni zgodnie z nową podstawą programową

Rok 2015 – pierwsi absolwenci szkoły podstawowej i liceów kształceni zgodnie z nową podstawą programową

Nauczyciele – na podstawie znowelizowanej Karty Nauczyciela – mają obowiązek, poza swoim pensum, przepracować co najmniej jedną godzinę tygodniowo z uczniami w sposób wychodzący naprzeciw ich indywidualnym potrzebom – udzielając im pomocy w przezwyciężaniu trudności, rozwijaniu zdolności lub pogłębianiu zainteresowań.

Najistotniejszą zmianą w ramowym planie nauczania jest nieokreślenie liczby godzin tygodniowo w cyklu kształcenia przeznaczonej na poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne. Zamiast tego określone zostały minimalne ogólne liczby godzin przeznaczone na realizację podstawy programowej z poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych w całym cyklu kształcenia. Dyrektor szkoły odpowiada za to, aby łączne sumy godzin w ciągu trzech lat zajęć z danego przedmiotu były nie mniejsze niż wymienione w ramowym planie nauczania, a efekty określone w podstawie programowej zostały osiągnięte.

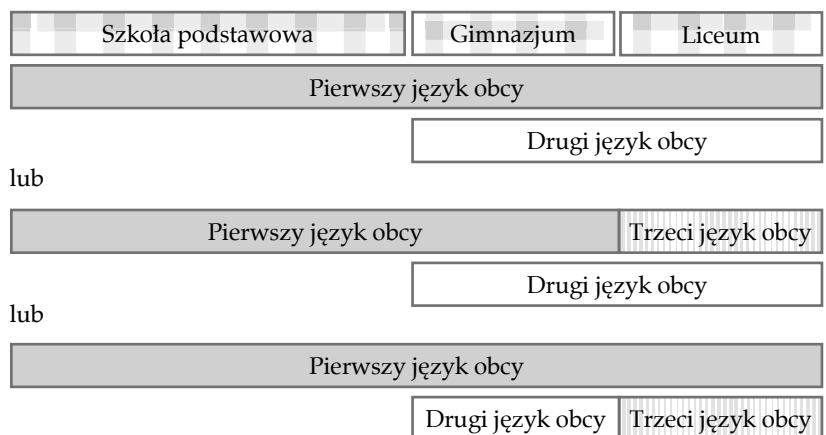
Dzięki takiemu opisaniu godzin nauczania poszczególnych przedmiotów pojawia się możliwość bardziej elastycznego niż do tej pory planowania roku szkolnego. Dyrektor szkoły może planować rok szkolny nierytmicznie, decydując o różnej organizacji pracy szkoły w niektóre dni czy tygodnie. Możliwość nierównomiernego rozłożenia godzin w trakcie roku szkolnego można wykorzystać również dla zorganizowania całych dni nauki poza szkołą. Godziny tak zaplanowanych zajęć mogą być doliczone do czasu pracy uczniów przeznaczonego na konkretny przedmiot oraz do pensum realizowanego przez nauczyciela. Oczywiście doliczamy godziny spędzone z uczniami na faktycznych zajęciach dydaktycznych – niezależnie od tego, czy były prowadzone w klasie, czy poza szkołą – ale nie czas dojazdu lub noclegu.

Jakie i dlaczego zmiany organizacyjne w nauczaniu języków obcych?

Czas pracy nauczyciela, zarówno w wypadku realizowania tych pojedynczych dodatkowych godzin, wynikających z Karty Nauczyciela, jak i wywiązywania się z tygodniowego pensum – szczególnie przy zastosowaniu w szkole nierytmicznej organizacji roku szkolnego – musi być odpowiednio rozliczany.

Więcej wolności w organizacji pracy szkół oraz więcej odpowiedzialności za precyzyjniej opisane efekty końcowe to podstawowe idee wchodzących zmian.

Za podstawowy cel kształcenia językowego przyjęto zdobycie przez uczniów umiejętności skutecznego porozumiewania się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Zrealizowanie tego celu wymaga całościowego spojrzenia na kształcenie językowe na wszystkich etapach edukacji oraz przyjęcia wspierających ucznia rozwiązań organizacyjnych.

Pierwszy język obcy jest nauczany od początku szkoły podstawowej. W gimnazjum uczeń kontynuuje naukę tego języka oraz rozpoczyna naukę drugiego języka obcego.

Przyjmuje się, że jednym z tych dwóch języków powinien być angielski – jeśli uczeń nie uczył się go w szkole podstawowej, powinien zacząć naukę tego języka w gimnazjum.

Każdy uczeń liceum uczy się co najmniej dwóch języków obcych. Może on po prostu doskonalić znajomość obu języków, których uczył się w gimnazjum. Możliwa jest też taka sytuacja, że uczeń w liceum kontynuuje naukę jednego języka z gimnazjum oraz zaczyna od zera naukę nowego języka obcego. Bardzo ważne jest, aby szkoła dawała w tym zakresie maksymalnie szerokie możliwości, zwłaszcza w kwestii kontynuacji nauki języka wybranego na

---

wcześniejszym etapie oraz zbudowania grup językowych z osób reprezentujących zbliżony poziom umiejętności językowych.

Uczeń może uczyć się w szkole dwóch lub trzech języków obcych, jednak pierwszy język obcy musi być kontynuowany od szkoły podstawowej do końca gimnazjum.

Na lekcjach języków obcych obowiązuje podział na grupy w zależności od stopnia zaawansowania znajomości języka. Efektywna nauka języka obcego wymaga dużo czasu, systematyczności oraz zachowania odpowiedniej proporcji między powtarzaniem i utrwalaniem już poznanego materiału, a nowymi treściami czy zagadnieniami.

Uczeń przechodzący na kolejny etap edukacyjny (ze szkoły podstawowej do gimnazjum; z gimnazjum do liceum) powinien mieć możliwość kontynuacji nauki języka wybranego na wcześniejszym etapie oraz powinien uczyć się w grupie osób reprezentujących zbliżony poziom umiejętności językowych. Spełnienie tych warunków wymaga przyjęcia w gimnazjum i liceum odpowiednich rozwiązań organizacyjnych. Najefektywniejszy sposób polega na wyłączeniu zajęć językowych z typowego systemu klasowo-lekcyjnego i przydzielaniu uczniów do grupy językowej niezależnie od przydziału do klasy. Idąc na lekcję języka obcego, uczeń spotyka kolegów z różnych klas, którzy reprezentują podobny do niego poziom znajomości języka obcego. Dodatkową zaletą takiego sposobu zorganizowania kształcenia językowego jest fakt, iż uczniowie mają okazję poznania szerszego grona kolegów, co ułatwia zawieranie znajomości i przyjaźni nie tylko w klasie, ale i na poziomie całego rocznika.

Możliwe są bardzo różne rozwiązania organizacyjne. Ważna jest świadomość, że można odejść od systemu klasowo-lekcyjnego oraz że możliwy jest podział np. czterech klas na sześć grup, czy dwóch klas na cztery grupy. Daje to obniżenie liczebności grup i sprzyja bardziej efektywnej nauce, a także bywa korzystniejsze ekonomicznie od tradycyjnego podziału klas na połowy. Jeśli przy tym organ prowadzący uzależnia budżet szkoły/liczbę godzin dydaktycznych od liczby uczniów, to takie planowanie jest tym bardziej uzasadnione. Relatywnie więcej godzin może być wtedy przeznaczonych na wsparcie uczniów tego potrzebujących czy atrakcyjną ofertę dodatkową szkoły.

Zawarty w nowej podstawie programowej opis wymagań w zakresie języka obcego na wszystkich etapach edukacyjnych powiązany jest z dokumentem *Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie* opracowanym na zlecenie Rady Europy. W szczególności, wykorzystano zdefiniowane tam poziomy kompetencji językowej do opisu efektów kształcenia na koniec każdego etapu edukacyjnego.

Istotnym elementem, bez którego trudno wyobrazić sobie efektywne nauczanie języków obcych, jest dobranie grup językowych w taki sposób, by uczniowie reprezentowali zbliżony poziom pod kątem znajomości wybranego

---

**Jak sprawdzać
wejściowy
poziom
umiejętności
językowych
ucznia i jak
monitorować**

efektywność wyników kształcenia językowego?

języka. Podstawowym narzędziem wstępnego pomiaru może być odpowiednio skonstruowany test różnicujący. Sprawdzian ten najlepiej przeprowadzić w pierwszych dniach września, na pierwszych lekcjach języka obcego. Test powinien zawierać zróżnicowane polecenia: zarówno typowe i stosunkowo proste, poprzez średnio zaawansowane, aż po zadania skomplikowane, wymagające wiedzy i umiejętności wyższych niż spodziewane u uczniów, po to by określić górny poziom ich umiejętności językowych. Ważne jest także to, by sprawdzian ten był skonstruowany w sposób umożliwiający sprawdzenie różnych umiejętności, np.: znajomości słownictwa, poprawnego stosowania konstrukcji gramatycznych, czytania ze zrozumieniem czy tworzenia własnego tekstu. Uczniowie piszący test powinni być wcześniej poinformowani, że w sprawdzianie mogą spotkać się z poleceniami i zadaniami, których być może nie będą w stanie samodzielnie rozwiązać. Ponieważ sprawdzian ten ma służyć określeniu poziomu językowego osób rozpoczynających naukę w gimnazjum lub liceum – nie powinien być oceniany, a jego wynik ma pomóc jedynie zakwalifikować ucznia do odpowiedniej grupy zaawansowania. Pomimo braku oceny, należy zachęcić uczniów do rzetelnego potraktowania testu.

Warto zachować elastyczność przy podziale uczniów na językowe grupy zaawansowania; na przykład przez pierwsze dwa tygodnie dopuścić możliwość zmiany przydziału ucznia do grupy, gdy na przykład uczeń dobrze radzący sobie z pisaniem nie potrafi dobrze posługiwać się językiem mówionym i z dydaktycznego punktu widzenia może skuteczniej uczyć się w grupie reprezentującej odrobinę niższy poziom.

Do podziału na grupy zaawansowania w klasach I liceum warto wykorzystać, będące do dyspozycji już od roku 2009, wyniki egzaminu gimnazjalnego. Podobnego typu różnicujące testy językowe można przeprowadzać także pod koniec roku szkolnego. Odpowiednio skonstruowanym testem możemy objąć jeden rocznik lub nawet wszystkich uczniów szkoły uczących się danego języka obcego. W ten sposób monitorujemy pracę zarówno całych grup, jak i poszczególnych uczniów. Nauczyciele mogą podjąć decyzję o przesunięciu uczniów robiących szybkie postępy do wyższych grup; analogicznie uczniów robiących słabe postępy można przesunąć do grup niższych.

Potrzebny jest także stały monitoring stanu przygotowań do końcowych egzaminów językowych (gimnazjalnego i maturalnego). Dokonując analizy wyników takiego pomiaru należy pamiętać, że zazwyczaj najwyższy przyrost wiedzy i umiejętności następuje w najsłabszych grupach (o ile, rzecz jasna, rzetelnie pracują). Trudniej jest osiągnąć istotny postęp w grupie reprezentującej już na starcie bardzo wysoki poziom – motywowanie uczniów w miarę swobodnie posługujących się językiem do wysiłku i systematycznej pracy wymaga od nauczyciela sporej inwencji i wiedzy dydaktycznej.

CZĘŚĆ WSTĘPNA PODSTAWY PROGRAMOWEJ DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia – szkoła łagodnie wprowadza uczniów w świat wiedzy, dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny. Kształcenie to dzieli się na dwa etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny, obejmujący klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna;
- 2) II etap edukacyjny, obejmujący klasy IV–VI szkoły podstawowej.

Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest:

- 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów;
- 2) zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- 3) kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą:

- 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa;
- 2) myślenie matematyczne – umiejętność korzystania z podstawowych narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz prowadzenia elementarnych rozumowań matematycznych;
- 3) myślenie naukowe – umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
- 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
- 5) umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji;
- 6) umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji;
- 7) umiejętność pracy zespołowej.

Jednym z najważniejszych zadań szkoły podstawowej jest kształcenie umiejętności posługiwania się językiem polskim, w tym dbałość o wzbogacanie

---

zasobu słownictwa uczniów. Wypełnianie tego zadania należy do obowiązków każdego nauczyciela.

Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów.

Realizację powyższych celów powinna wspomagać dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami, zarówno w postaci księgozbioru, jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni odwoływać się do zasobów biblioteki szkolnej i współpracować z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji.

Ponieważ środki społecznego przekazu odgrywają coraz większą rolę zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów.

Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest także edukacja zdrowotna, której celem jest kształtowanie u uczniów nawyku dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa w szkole podstawowej, opisane są, zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia¹. Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczniów sformułowane są w języku wymagań szczegółowych.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;

---

¹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

-
- 2) program wychowawczy szkoły obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
  - 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Obok zadań wychowawczych i profilaktycznych nauczyciele wykonują również działania opiekuńcze odpowiednio do istniejących potrzeb.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Uczniom z niepełnosprawnościami, w tym uczniom z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, nauczanie dostosowuje się ponadto do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych dzieli się na dwa etapy edukacyjne: I etap edukacyjny obejmujący klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna realizowana w formie kształcenia zintegrowanego oraz II etap edukacyjny, obejmujący klasy IV–VI szkoły podstawowej, podczas którego realizowane są następujące przedmioty:

- 1) język polski;
- 2) język obcy nowożytny;
- 3) muzyka;
- 4) plastyka;
- 5) historia i społeczeństwo;
- 6) przyroda;
- 7) matematyka;
- 8) zajęcia komputerowe;
- 9) zajęcia techniczne;
- 10) wychowanie fizyczne;
- 11) wychowanie do życia w rodzinie²;
- 12) etyka;

---

² Sposób nauczania przedmiotu *wychowanie do życia w rodzinie* określa rozp. Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 67, poz. 756, z 2001 r. Nr 79, poz. 845 oraz z 2002 r. Nr 121, poz. 1037).

-
- 13) język mniejszości narodowej lub etnicznej³;
  - 14) język regionalny – język kaszubski³.

---

³ Przedmiot *język mniejszości narodowej lub etnicznej* oraz przedmiot *język regionalny – język kaszubski* jest realizowany w szkołach (oddziałach) z nauczaniem języka mniejszości narodowych lub etnicznych oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. Nr 214, poz. 1579).

CZĘŚĆ WSTĘPNA PODSTAWY PROGRAMOWEJ DLA GIMNAZJUM I LICEUM

Po ukończeniu szkoły podstawowej uczeń kontynuuje kształcenie ogólne na III i IV etapie edukacyjnym. III etap edukacyjny realizowany jest w gimnazjum, zaś IV etap edukacyjny realizowany jest w szkole ponadgimnazjalnej.

Kształcenie ogólne na III i IV etapie edukacyjnym, choć realizowane w dwóch różnych szkołach, tworzy programowo spójną całość i stanowi fundament wykształcenia, umożliwiając zdobycie zróżnicowanych kwalifikacji zawodowych, a następnie ich późniejsze doskonalenie lub modyfikowanie, otwierając proces kształcenia się przez całe życie.

Celem kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym jest:

- 1) przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- 2) zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- 3) kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym należą:

- 1) czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa;
- 2) myślenie matematyczne – umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na rozumowaniu matematycznym;
- 3) myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
- 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- 6) umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- 7) umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- 8) umiejętność pracy zespołowej.

Jednym z najważniejszych zadań szkoły na III i IV etapie edukacyjnym jest kontynuowanie kształcenia umiejętności posługiwania się językiem polskim, w tym dbałości o wzbogacanie zasobu słownictwa uczniów. Wypełnianie tego zadania należy do obowiązków każdego nauczyciela.

Ważnym zadaniem szkoły na III i IV etapie edukacyjnym jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów.

Realizację powyższych celów powinna wspomagać dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami, zarówno w postaci księgozbioru, jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni odwoływać się do zasobów biblioteki szkolnej i współpracować z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji.

Ponieważ środki społecznego przekazu odgrywają coraz większą rolę, zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów.

Ważnym celem działalności szkoły na III i IV etapie edukacyjnym jest skuteczne nauczanie języków obcych. Bardzo ważne jest dostosowanie zajęć do poziomu przygotowania ucznia, które uzyskał na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

Zajęcia z języków obcych nowożytnych prowadzone są na następujących poziomach:

- 1) na III etapie edukacyjnym:
  - a) na poziomie III.0 – dla początkujących,
  - b) na poziomie III.1 – na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego;
- 2) na IV etapie edukacyjnym:
  - a) na poziomie IV.0 – dla początkujących,
  - b) na poziomie IV.1 – dla kontynuujących naukę:
    - w zakresie podstawowym – na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego,
    - w zakresie rozszerzonym – na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego,
  - c) na poziomie IV.2 – dla oddziałów dwujęzycznych.

Szkoła powinna też poświęcić dużo uwagi efektywności kształcenia w zakresie nauk przyrodniczych i ścisłych – zgodnie z priorytetami Strategii Lizbońskiej. Kształcenie w tym zakresie jest kluczowe dla rozwoju cywilizacyjnego Polski oraz Europy.

Ważnym zadaniem szkoły na III i IV etapie edukacyjnym jest także edukacja zdrowotna, której celem jest rozwijanie u uczniów postawy dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła na III i IV etapie edukacyjnym kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa na III i IV etapie edukacyjnym opisane są, zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia¹. Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczniów sformułowane są w języku wymagań szczegółowych.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
- 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Nauczanie uczniów z niepełnosprawnościami, w tym uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się.

Na III i IV etapie edukacyjnym wymaga się od uczniów także wiadomości i umiejętności zdobytych na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

---

¹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

Strategia uczenia się przez całe życie wymaga umiejętności podejmowania ważnych decyzji – poczynając od wyboru szkoły ponadgimnazjalnej, kierunku studiów lub konkretnej specjalizacji zawodowej, poprzez decyzje o wyborze miejsca pracy, sposobie podnoszenia oraz poszerzania swoich kwalifikacji, aż do ewentualnych decyzji o zmianie zawodu.

Łącznie III i IV etap edukacyjny zapewniają wspólny i jednakowy dla wszystkich zasób wiedzy w zakresie podstawowym. Na IV etapie edukacyjnym możliwe jest ponadto kształcenie w zakresie rozszerzonym o istotnie szerszych wymaganiach w stosunku do zakresu podstawowego.

Na IV etapie edukacyjnym przedmioty mogą być nauczane w zakresie podstawowym lub w zakresie rozszerzonym:

- 1) tylko w zakresie podstawowym – przedmioty: *wiedza o kulturze, podstawy przedsiębiorczości, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie do życia w rodzinie, etyka*;
- 2) w zakresie podstawowym i w zakresie rozszerzonym:
  - a) *język polski, język obcy nowożytny na poziomie IV.1, matematyka, język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz język regionalny – język kaszubski*; uczeń realizuje zakres podstawowy albo zakres rozszerzony (wymagania szczegółowe dla zakresu rozszerzonego obejmują także wszystkie wymagania szczegółowe dla zakresu podstawowego);
  - b) *historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, biologia, chemia, fizyka, informatyka*; uczeń obowiązkowo realizuje zakres podstawowy (zakres rozszerzony stanowi kontynuację nauczania danego przedmiotu w zakresie podstawowym);
- 3) tylko w zakresie rozszerzonym – przedmioty: *historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna, filozofia*.

Szkoła ma obowiązek zadbać o wszechstronny rozwój każdego ucznia i dlatego dla uczniów, którzy wybierają kształcenie w zakresie rozszerzonym z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych przewidziany jest dodatkowo przedmiot uzupełniający *historia i społeczeństwo*, który poszerza ich wiedzę w zakresie nauk humanistycznych oraz kształtuje postawy obywatelskie. Natomiast dla uczniów, którzy wybierają kształcenie w zakresie rozszerzonym z przedmiotów humanistycznych przewidziany jest dodatkowo przedmiot uzupełniający *przyroda*, który poszerza ich wiedzę w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych.

Szkoła ma obowiązek przygotować uczniów do podejmowania przemysłanych decyzji, także poprzez umożliwianie im samodzielnego wyboru części zajęć edukacyjnych. Dlatego na III i IV etapie edukacyjnym uczniowie mogą wybrać przedmioty uzupełniające:

- 1) na III etapie edukacyjnym – *zajęcia artystyczne oraz zajęcia techniczne*;
- 2) na IV etapie edukacyjnym – *zajęcia artystyczne oraz ekonomia w praktyce*.

Przedmioty nauczane na III i IV etapie edukacyjnym

Nazwa przedmiotu	III etap edukacyjny	IV etap edukacyjny	
		zakres podstawowy	zakres rozszerzony
Język polski	■	■	■
Języki obce nowożytne	■	■	■
Wiedza o kulturze		■	
Muzyka	■		
Historia muzyki			■
Plastyka	■		
Historia sztuki			■
Język łaciński i kultura antyczna			■
Filozofia			■
Historia	■	■	■
Wiedza o społeczeństwie	■	■	■
Podstawy przedsiębiorczości		■	
Geografia	■	■	■
Biologia	■	■	■
Chemia	■	■	■
Fizyka	■	■	■
Matematyka	■	■	■
Informatyka	■	■	■
Wychowanie fizyczne	■	■	
Edukacja dla bezpieczeństwa	■	■	
Wychowanie do życia w rodzinie ²	■	■	
Etyka	■	■	
Język mniejszości narodowej lub etnicznej ³	■	■	■
Język regionalny – język kaszubski ³	■	■	■

² Sposób nauczania przedmiotu *wychowanie do życia w rodzinie* określa rozp. Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 67, poz. 756, z 2001 r. Nr 79, poz. 845 oraz z 2002 r. Nr 121, poz. 1037).

³ Przedmiot *język mniejszości narodowej lub etnicznej* oraz przedmiot *język regionalny – język kaszubski* jest realizowany w szkołach (oddziałach) z nauczaniem języka mniejszości narodowych lub etnicznych oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. Nr 214, poz. 1579).

Przedmioty uzupełniające nauczane na III i IV etapie edukacyjnym

Nazwa przedmiotu	III etap edukacyjny	IV etap edukacyjny
Zajęcia artystyczne	■	■
Historia i społeczeństwo		■
Ekonomia w praktyce		■
Przyroda		■
Zajęcia techniczne	■	

PODSTAWA PROGRAMOWA EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ W ZAKRESIE JĘZYKA OBCEGO NOWOŻYTNego

I etap edukacyjny: klasy I–III

Język obcy nowożytny. Wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem. Uczeń kończący klasę I:

- 1) rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje;
- 2) nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu;
- 3) recytuje wierszyki i rymowanki, śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego;
- 4) rozumie sens opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami.

Język obcy nowożytny. Uczeń kończący klasę III:

- 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka (motywacja do nauki języka obcego);
- 2) reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela;
- 3) rozumie wypowiedzi ze słuchu:
  - a) rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu,
  - b) rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać,
  - c) rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów,
  - d) rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video);
- 4) czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania;
- 5) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, bierze udział w miniprzstawieniach teatralnych;
- 6) przepisuje wyrazy i zdania;
- 7) w nauce języka obcego nowożytnego potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych;
- 8) współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.

**Treści nauczania
– klasa I szkoły
podstawowej**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe
na koniec
klasy III szkoły
podstawowej**

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

Zalecane jest organizowanie dzieciom również pozalekcyjnych form nauki języka obcego nowożytnego, np. zajęć w szkolnym klubie, spotkań czytelnicych w bibliotece, seansów filmowych w świetlicy szkolnej itp.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

II etap edukacyjny: klasy IV–VI

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także krótkie i proste wypowiedzi pisemne w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania);
- 2) dom (miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
- 3) szkoła (przedmioty nauczania, przybory szkolne);
- 4) praca (popularne zawody);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego);
- 6) żywienie (artykuły spożywcze, posiłki);

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

-
- 7) zakupy i usługi (rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie);
  - 8) podróżowanie i turystyka (środki transportu, kierunki świata);
  - 9) kultura (święta, obrzędy);
  - 10) sport (popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy);
  - 11) zdrowie (samopoczucie, higiena codzienna);
  - 12) świat przyrody (pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz).
2. Uczeń rozumie wypowiedzi ze słuchu:
    - 1) reaguje na polecenia;
    - 2) rozumie znaczenie zwrotów dnia codziennego adresowanych do ucznia;
    - 3) rozumie ogólny sens prostego tekstu;
    - 4) wyszukuje proste informacje szczegółowe w tekście słuchanym;
    - 5) rozumie intencje rozmówców (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie);
    - 6) rozpoznaje rodzaje sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole).
  3. Uczeń rozumie krótkie, proste, kilkudzaniowe wypowiedzi pisemne:
    - 1) rozumie ogólny sens tekstu;
    - 2) wyszukuje proste informacje szczegółowe w tekście;
    - 3) rozpoznaje różne rodzaje tekstów, np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa.
  4. Uczeń tworzy kilkudzaniowe wypowiedzi ustne według wzoru:
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty i miejsca;
    - 2) opowiada o czynnościach życia codziennego;
    - 3) przedstawia swoje upodobania i uczucia.
  5. Uczeń tworzy kilkudzaniowe wypowiedzi pisemne według wzoru:
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty i miejsca;
    - 2) opisuje czynności dnia codziennego;
    - 3) przedstawia swoje upodobania i uczucia.
  6. Uczeń reaguje ustnie w prostych sytuacjach dnia codziennego:
    - 1) przedstawia siebie i członków swojej rodziny;
    - 2) podaje swój wiek i miejsce zamieszkania;
    - 3) podaje swoje upodobania;
    - 4) mówi, co posiada i co potrafi robić;
    - 5) prosi o informacje;
    - 6) wyraża swoje emocje;
    - 7) wyraża prośby i podziękowania.
-

-
7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego w prostych sytuacjach życia codziennego:
    - 1) udziela podstawowych informacji na swój temat;
    - 2) wyraża podziękowania.
  8. Uczeń przetwarza tekst:
    - 1) przekazuje ustnie informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego;
    - 2) zapisuje informacje uzyskane z tekstu słuchanego lub czytanego.
  9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, zapamiętywanie nowych wyrazów).
  10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.
  11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
  12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty).
  13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

Warunkiem rozwijania umiejętności językowych jest zapewnienie uczniowi kontynuacji nauki języka obcego nowożytnego, rozpoczętej na I etapie edukacyjnym. Nauczyciele języka obcego nowożytnego na II etapie edukacyjnym powinni właściwie określić i wykorzystać zdobyte dotychczas przez uczniów umiejętności.

Podstawowym celem kształcenia jest skuteczne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Priorytetem jest zatem umiejętność osiągania przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym.

II etap edukacyjny nawiązuje w większości wymagań do poziomu A1, w sześciostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych (A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości), zdefiniowanej przez Radę Europy¹.

Warunkiem skutecznego nauczania języka obcego nowożytnego i osiągnięcia wskazanych wymagań jest nauka w grupach językowych o zbliżonym poziomie zaawansowania językowego uczniów.

Zalecane jest prowadzenie zajęć z języka obcego nowożytnego w odpowiednio wyposażonej sali. Wśród niezbędnych pomocy powinny znaleźć się słowniki, pomoce wizualne, odtwarzacz płyt CD, komplet płyt do nauczania. Zalecany jest też dostęp do komputerów z łączem internetowym.

Oprócz umiejętności językowych szkoła, poprzez nauczanie języka obcego nowożytnego, kształtuje postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur.

---

¹ Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment).

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

III etap edukacyjny

Poziom III.0 – dla początkujących

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także krótkie i proste wypowiedzi pisemne w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania);
- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego);
  - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
  - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług);
  - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, informacja turystyczna, zwiedzanie);
  - 9) kultura (np. dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze);
  - 10) sport (np. popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe);
  - 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
  - 12) technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych);
  - 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
  - 14) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.
2. Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
    - 1) reaguje na polecenia;
    - 2) określa główną myśl tekstu;
    - 3) znajduje w tekście określone informacje;
    - 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
    - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników).
  3. Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne):
    - 1) określa główną myśl tekstu;
    - 2) znajduje w tekście określone informacje;
    - 3) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
    - 4) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu).
  4. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
    - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
    - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) opisuje swoje upodobania;
    - 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
    - 6) przedstawia intencje i plany na przyszłość.
-

-
5. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis):
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
    - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
    - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) opisuje swoje upodobania;
    - 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
    - 6) opisuje intencje i plany na przyszłość.
  6. Uczeń reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach:
    - 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
    - 2) stosuje formy grzecznościowe;
    - 3) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia;
    - 4) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
    - 5) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych;
    - 6) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
    - 7) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
    - 8) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
  7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość) w typowych sytuacjach:
    - 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
    - 2) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
    - 3) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
    - 4) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby.
  8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:
    - 1) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach);
    - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.
  9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze

---

słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).

10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.
11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. opis, zastąpienie innym wyrazem) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

III etap edukacyjny

Poziom III.1 – na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);
- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
  - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
  - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama);
  - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie);
  - 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
  - 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
  - 11) zdrowie (np. higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia);
  - 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
  - 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, kłęski żywiołowe);
  - 14) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);
  - 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.
2. Uczeń rozumie ze słuchu proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
    - 1) reaguje na polecenia;
    - 2) określa główną myśl tekstu;
    - 3) znajduje w tekście określone informacje;
    - 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu;
    - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
    - 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
  3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):
    - 1) określa główną myśl tekstu;
    - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
    - 3) znajduje w tekście określone informacje;
    - 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;

-
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
  - 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
  - 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
4. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
    - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
    - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
    - 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
    - 6) przedstawia opinie innych osób;
    - 7) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
    - 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
    - 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
  5. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. notatka, ogłoszenie, zaproszenie, pozdrowienia, życzenia, wiadomość, ankieta, pocztówka, e-mail, opis, krótki list prywatny):
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
    - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
    - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
    - 5) wyraża i uzasadnia swoje poglądy, uczucia;
    - 6) przedstawia opinie innych osób;
    - 7) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
    - 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
    - 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
  6. Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:
    - 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
    - 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
    - 3) stosuje formy grzecznościowe;
    - 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
    - 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);
    - 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
    - 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
-

-
- 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
  - 9) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 10) prosi o radę i udziela rady;
  - 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
  - 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, pocztówka, krótki list prywatny) w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
  - 3) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
  - 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
  - 7) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 8) prosi o radę i udziela rady;
  - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.
8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach), audio-wizualnych (np. filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych;
  - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym;
  - 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.
9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).
10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.

-
11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
  12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis, środki niewerbalne) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu.
  13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

Znajomość języków obcych nowożytnych jest warunkiem pełnego, aktywnego uczestnictwa młodych Polaków w życiu społeczności europejskiej i globalnej. Promowanie różnorodności językowej jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej.

Za podstawowy cel kształcenia w nauczaniu języków obcych nowożytnych przyjęto skuteczne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Priorytetem jest zatem umiejętność osiągnięcia przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym.

Oprócz umiejętności językowych szkoła, poprzez nauczanie języka obcego, kształtuje postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur.

Warunkiem rozwijania umiejętności językowych na III etapie edukacyjnym jest zapewnienie uczniom kontynuacji nauki języka obcego nowożytnego nauczanego w szkole podstawowej. Nauczyciele powinni właściwie określić i wykorzystać zdobyte przez uczniów w szkole podstawowej umiejętności językowe.

W tym celu konieczne jest przeprowadzenie testów, które pozwolą na zakwalifikowanie uczniów do odpowiednich grup zaawansowania.

Na III etapie edukacyjnym określono dwa poziomy nauczania języków obcych nowożytnych: poziom III.0 – dla początkujących i poziom III.1 – dla kontynuujących naukę, który ma wymagania zbliżone do poziomu A2, w sześciostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych (A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości), zdefiniowanej przez Radę Europy¹.

---

¹ Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment).

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

IV etap edukacyjny

Poziom IV.0 – dla początkujących

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także krótkie i proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne);
- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania);
- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne);
- 4) praca (np. zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza);

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

-
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
  - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne);
  - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze);
  - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
  - 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
  - 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
  - 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia);
  - 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
  - 13) świat przyrody (np. klimat, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, kłęski żywiołowe);
  - 14) państwo i społeczeństwo (np. konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna);
  - 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.
2. Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
    - 1) reaguje na polecenia;
    - 2) określa główną myśl tekstu;
    - 3) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
    - 4) znajduje w tekście określone informacje;
    - 5) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
    - 6) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
    - 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
  3. Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, proste teksty narracyjne):
    - 1) określa główną myśl tekstu;
-

-
- 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
  - 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
4. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
    - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je;
    - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) opisuje swoje upodobania i uczucia;
    - 5) przedstawia opinie swoje i innych osób;
    - 6) przedstawia intencje i plany na przyszłość.
  5. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta, pocztówka, prosty list prywatny):
    - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
    - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
    - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) opisuje swoje upodobania i uczucia;
    - 5) przedstawia opinie swoje i innych osób;
    - 6) opisuje intencje i plany na przyszłość.
  6. Uczeń reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach:
    - 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
    - 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
    - 3) stosuje formy grzecznościowe;
    - 4) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia;
    - 5) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
    - 6) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
    - 7) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych;
    - 8) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
    - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
    - 10) przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
    - 11) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
-

-
7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość) w typowych sytuacjach:
    - 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
    - 2) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
    - 3) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
    - 4) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
    - 5) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych;
    - 6) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
    - 7) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
    - 8) przeprasza, przyjmuje przeprosiny.
  8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:
    - 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) i tekstach obcojęzycznych;
    - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.
  9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).
  10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.
  11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
  12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznanne słowa i zwroty) oraz proste strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
  13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

IV etap edukacyjny

Poziom IV.1 – dla kontynuujących naukę

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
I. Znajomość środków językowych.	
Uczeń posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
II. Rozumienie wypowiedzi.	
Uczeń rozumie proste, typowe wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń rozumie wypowiedzi ustne i pisemne o różnorodnej formie i długości, w różnych warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
III. Tworzenie wypowiedzi.	
Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń tworzy płynne i zrozumiałe, dłuższe wypowiedzi ustne oraz dłuższe wypowiedzi pisemne, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
IV. Reagowanie na wypowiedzi.	
Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń reaguje płynnie, w formie ustnej i pisemnej, w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
---	---

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
1. Uczeń posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych	1. Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych
w zakresie następujących tematów:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne); 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania); 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, system oświaty); 4) praca (np. zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy); 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy); 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne, diety); 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze, banki, ubezpieczenia); 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, wypadki); 	

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
<p>9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);</p> <p>10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);</p> <p>11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia, niepełnosprawni, uzależnienia, ochrona zdrowia);</p> <p>12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, awarie, technologie informacyjno-komunikacyjne);</p> <p>13) świat przyrody (np. klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, katastrofy, przestrzeń kosmiczna);</p> <p>14) państwo i społeczeństwo (np. struktura państwa, urzędy, organizacje społeczne i międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna, gospodarka);</p> <p>15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.</p>	
<p>2. Uczeń rozumie ze słuchu proste, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników); 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi. 	<p>2. Uczeń rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne) w różnych warunkach odbioru.</p> <p>Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oddziela fakty od opinii.

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
<p>3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu); 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu; 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi. 	<p>3. Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne o różnorodnej formie i długości (np. artykuły prasowe, recenzje, wywiady, teksty literackie).</p> <p>Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oddziela fakty od opinii.
<p>4. Uczeń tworzy krótkie, proste, zrozumiałe, wypowiedzi ustne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności; 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości; 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia; 6) przedstawia opinie innych osób; 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów; 	<p>4. Uczeń tworzy płynne i zrozumiałe, dłuższe wypowiedzi ustne.</p> <p>Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania (np. załatwianie spraw w instytucjach); 2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu.

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
<ul style="list-style-type: none"> 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość; 9) opisuje doświadczenia swoje i innych osób; 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; 11) wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów, bankomatu); 12) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 	
<p>5. Uczeń tworzy krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta, pocztówka, e-mail, list prywatny, prosty list formalny):</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności; 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości; 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia; 6) przedstawia opinie innych osób; 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów; 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość; 9) opisuje doświadczenia swoje i innych; 	<p>5. Uczeń tworzy dłuższe wypowiedzi pisemne (np. list formalny, rozprawka, opis, opowiadanie, sprawozdanie, recenzja), bogate i spójne pod względem treści.</p> <p>Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania (np. załatwianie spraw w instytucjach); 2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu.

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
<ul style="list-style-type: none"> 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; 11) wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów, automatu telefonicznego); 12) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze; 13) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 	
<p>6. Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały, w typowych sytuacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób); 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; 3) stosuje formy grzecznościowe; 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru); 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie; 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych; 	<p>6. Uczeń reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach.</p> <p>Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np. niezasadzone oskarżenie, spowodowanie szkody); 2) aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji (przedstawia opinie i argumenty, odpiera argumenty przeciwne); 3) komentuje, zgadza się lub kwestionuje zdanie innych uczestników dyskusji; 4) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych; 5) wysuwa i rozważa hipotezy.

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
<ul style="list-style-type: none"> 9) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie); 10) prosi o radę i udziela rady; 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 12) wyraża skargę, przeprosza, przyjmuje przeprosiny; 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca. 	
<p>7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, list prywatny i prosty list formalny) w typowych sytuacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób); 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; 3) prowadzi proste negocjacje (np. uzgadnianie formy spędzania czasu); 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie; 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia; 7) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie); 8) prosi o radę i udziela rady; 	<p>7. Uczeń reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list prywatny lub formalny, sprawozdanie) w sytuacjach formalnych i nieformalnych.</p> <p>Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np. niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody); 2) ustosunkowuje się do opinii innych osób; 3) przedstawia opinie i argumenty, odpiera argumenty przeciwne; 4) komentuje, akceptuje lub kwestionuje zdanie innych; 5) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych; 6) wysuwa i rozważa hipotezy.

ZAKRES PODSTAWOWY na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego	ZAKRES ROZSZERZONY na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego
9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.	
8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie: <ol style="list-style-type: none"> 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach), audiowizualnych (np. filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych; 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym; 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim. 	8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie. Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: <ol style="list-style-type: none"> 1) streszcza usłyszany lub przeczytany tekst; 2) rozwija notatkę, ogłoszenie, nagłówki prasowe; 3) stosuje zmiany stylu lub formy tekstu.
9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym). 10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych. 11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych. 12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słow i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu. 13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).	

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU *JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY* BĘDĄCY DRUGIM JĘZYKIEM NAUCZANIA W ODDZIAŁACH DWUJĘZYCZNYCH

IV etap edukacyjny

Poziom IV.2

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się bogatym zasobem złożonych środków językowych, w tym wyrażen idiomatycznych, oraz bogatą frazeologią, a także wykazuje się wysokim poziomem poprawności gramatycznej, fonetycznej i ortograficznej, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie skomplikowane wypowiedzi ustne i pisemne na różne, także abstrakcyjne tematy, o różnorodnej formie i długości, w różnych odmianach języka i warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń tworzy płynne, szczegółowe i logicznie skonstruowane dłuższe wypowiedzi ustne i pisemne na różnorodne tematy, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń reaguje swobodnie, płynnie, w formie ustnej i pisemnej, w różnorodnych, także złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

1. Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych, w tym wyrażen idiomatycznych, oraz bogatą frazeologią, a także wykazuje się wysokim poziomem poprawności gramatycznej, fonetycznej i ortograficznej, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w szerokim zakresie tematów, z uwzględnieniem wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka (np. elementów literatury, historii, geografii, historii sztuki, socjologii, ekonomii, polityki) oraz tematyki integracji europejskiej i problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
2. Uczeń rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, debaty, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne, filmy), w różnych warunkach odbioru:
- 1) określa główną myśl tekstu;
  - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa postawy i intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
  - 6) oddziela fakty od opinii;
  - 7) określa relacje i uczucia między rozmówcami;
  - 8) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
  - 9) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu;
  - 10) klasyfikuje informacje i układa je w określonym porządku;
  - 11) rozpoznaje niejednoznaczność wypowiedzi i powodujące ją środki stylistyczne i zjawiska językowe (np. idiomy, homonimy, metafory);
  - 12) rozpoznaje odniesienia do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego i znaczenie symboli kulturowych;
  - 13) rozpoznaje znaczenia ukryte, wyrażone pośrednio, aluzje;
  - 14) interpretuje teksty kultury.
3. Uczeń rozumie złożone wypowiedzi pisemne o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. artykuły prasowe, teksty popularnonaukowe i specjalistyczne, recenzje, wywiady, instrukcje obsługi, teksty literackie):
- 1) określa główną myśl tekstu;
  - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
  - 3) znajduje w tekście określone informacje;
  - 4) określa postawy i intencje nadawcy/autora tekstu;
  - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
  - 6) oddziela fakty od opinii;
  - 7) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
  - 8) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu;
  - 9) klasyfikuje informacje i układa je w określonym porządku;
  - 10) rozpoznaje środki stylistyczne i zjawiska językowe powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. idiomy, homonimy, metafory, ironię);
  - 11) rozpoznaje odniesienia do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego i znaczenie symboli kulturowych;
  - 12) rozpoznaje znaczenia ukryte, wyrażone pośrednio, oraz aluzje;

-
- 13) rozpoznaje cechy gatunków literackich, doniesień prasowych, tekstów publicystycznych, popularnonaukowych i użytkowych;
  - 14) interpretuje teksty kultury.
  4. Uczeń tworzy różnorodne, szczegółowe, płynne i zrozumiałe, wieloaspektowe wypowiedzi ustne:
    - 1) szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
    - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je;
    - 3) przedstawia fakty i relacjonuje wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
    - 5) objaśnia sposób obsługi urządzeń (np. odtwarzacza DVD) oraz procedury postępowania (np. załatwianie spraw w instytucjach);
    - 6) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
    - 7) wyraża opinie, poglądy i uczucia swoje i innych osób i popiera je trafnymi argumentami i przykładami;
    - 8) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
    - 9) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu, kończy wypowiedź konkluzją;
    - 10) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji, dostosowuje styl wypowiedzi do potencjalnego odbiorcy.
  5. Uczeń tworzy różnorodne wypowiedzi pisemne o określonej długości (np. list formalny, rozprawka, opis, opowiadanie, sprawozdanie, recenzja), bogate i spójne pod względem treści:
    - 1) szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
    - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
    - 3) przedstawia fakty i relacjonuje wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości;
    - 4) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
    - 5) objaśnia sposób obsługi urządzeń (np. odtwarzacza DVD) oraz procedury postępowania (np. załatwianie spraw w instytucjach);
    - 6) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
    - 7) wyraża opinie, poglądy i uczucia swoje i innych osób i popiera je trafnymi argumentami i przykładami;
    - 8) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
    - 9) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu, kończy wypowiedź konkluzją;
    - 10) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji, dostosowuje styl wypowiedzi do potencjalnego odbiorcy;
    - 11) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze.

-
6. Uczeń reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, także złożonych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) stosuje formy grzecznościowe i dostosowuje styl wypowiedzi do odbiorcy;
  - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
  - 4) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca;
  - 5) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 6) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 7) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych;
  - 8) prosi o radę i udziela rady;
  - 9) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 10) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 11) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
  - 12) prowadzi negocjacje, także w skomplikowanych trudnych sytuacjach (np. niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody);
  - 13) aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji: przedstawia opinie i argumenty, komentuje, zgadza się lub kwestionuje zdanie innych uczestników dyskusji, odpira argumenty przeciwne, umiejętnie nawiązuje do wypowiedzi innych osób;
  - 14) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań, poglądów; ocenia je;
  - 15) wysuwa i rozważa hipotezy, spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych.
7. Uczeń reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list, raport) w sytuacjach formalnych i nieformalnych:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia się i inne osoby, udziela informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
  - 2) stosuje formy grzecznościowe i dostosowuje styl wypowiedzi do odbiorcy;
  - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
  - 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
  - 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
  - 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia;

-
- 7) prosi o radę i udziela rady;
  - 8) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
  - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
  - 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
  - 11) prowadzi negocjacje, także w skomplikowanych trudnych sytuacjach (np. niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody);
  - 12) przedstawia opinie i argumenty, ustosunkowuje się do opinii innych osób, odpira argumenty przeciwne;
  - 13) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań, poglądów;
  - 14) wysuwa i rozważa hipotezy, spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych.
8. Uczeń przetwarza ustnie lub pisemnie teksty z różnych dziedzin życia i nauki, o różnej długości i stopniu złożoności:
    - 1) przekazuje informację usłyszaną lub przeczytaną w języku obcym;
    - 2) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim;
    - 3) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, tabelach, symbolach, piktogramach);
    - 4) streszcza usłyszany lub przeczytany tekst;
    - 5) sporządza szczegółowe notatki z wykładu;
    - 6) rozwija notatkę, ogłoszenie, nagłówek prasowy.
  9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym), a także świadomie pracuje nad redakcją swoich tekstów (planuje wypowiedź, poprawia błędy).
  10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.
  11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
  12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
  13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).
-

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

Warunkiem rozwijania umiejętności językowych na IV etapie edukacyjnym jest zapewnienie uczniowi kontynuacji nauki języka obcego nowożytnego nauczanego na poprzednim etapie edukacyjnym. Nauczyciele powinni właściwie określić i wykorzystać umiejętności uczniów zdobyte na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

Warunkiem skutecznego nauczania języka obcego nowożytnego i osiągnięcia wskazanych wymagań jest nauka w grupach o zbliżonym poziomie zaawansowania językowego uczniów.

Na IV etapie edukacyjnym określono wymagania na poziomie IV.0 – dla początkujących, na poziomie IV.1 – dla kontynuujących naukę: w zakresie podstawowym – wymagania odpowiadają poziomowi B1 w sześciostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych, a w zakresie rozszerzonym poziomowi B2.

Dla IV etapu edukacyjnego określa się ponadto poziom IV.2, który odpowiada poziomowi C1 w sześciostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych. Jest to poziom przewidziany dla uczniów oddziałów dwujęzycznych, dla których język obcy nowożytny jest drugim językiem nauczania.

Za podstawowy cel kształcenia w nauczaniu języków obcych nowożytnych w oddziałach dwujęzycznych przyjęto swobodne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Oczekuje się, że uczeń osiągnie poziom biegłości zbliżony do C1 w sześciostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych, co zakłada nie tylko wysoką skuteczność w komunikacji, ale i poprawność językową.

Ponadto, zadaniem nauczyciela w oddziałach dwujęzycznych jest rozbudzenie w uczniach zainteresowania dorobkiem kulturowym i cywilizacyjnym danego obszaru językowego, w kontekście dorobku kraju ojczystego, oraz rozwijanie postaw ciekawości i tolerancji wobec innych kultur. Oczekuje się, że uczeń opanuje pewien zasób wiedzy na temat danego obszaru językowego z zakresu takich dziedzin, jak: literatura, sztuka, historia, geografia, polityka. Warunkiem osiągnięcia wymagań określonych w podstawie programowej jest zapewnienie uczniom kontaktu z autentycznym językiem poprzez stały dostęp do autentycznych materiałów (filmy, gazety, czasopisma, Internet, literatura piękna, publikacje popularno-naukowe, itp.), regularny kontakt z rodzimymi użytkownikami języka oraz uczestnictwo w projektach i programach współpracy i wymiany międzynarodowej.

Zajęcia z języka obcego nowożytnego powinny być prowadzone w odpowiednio wyposażonej sali. Wśród niezbędnych pomocy powinny znaleźć się słowniki, pomoce wizualne, odtwarzacz płyt CD, komplet płyt do nauczania. Zalecany jest też dostęp do komputerów z łączem internetowym.

KOMENTARZ DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

Magdalena Szpotowicz, Anna Sikorzyńska, Małgorzata Szulc-Kurpaska,
Beata Trzcińska, Joanna Gregorczyk, Barbara Czarnecka-Cicha

- I. Założenia ogólne
  1. Komunikacja
  2. Kompetencje kluczowe
  3. Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)
- II. Zasady konstrukcji i budowa dokumentu
  1. Zasada kumulatywności
  2. Kontynuacja nauki
  3. Struktura wymagań ogólnych i szczegółowych
- III. Etapy edukacyjne a zakres wymagań
  1. I etap edukacyjny – edukacja wczesnoszkolna
  2. II etap edukacyjny – klasy IV–VI szkoły podstawowej
  3. III etap edukacyjny – gimnazjum
  4. IV etap edukacyjny – liceum
- IV. Różnice wymagań na poszczególnych etapach
- V. Przykładowe zadania

Opis dotyczący nauki języków obcych opiera się na następujących założeniach przyjętych dla wszystkich przedmiotów:

- jest sformułowany w języku wymagań,
- zawiera standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminów zewnętrznych,
- zapewnia wyraźną ciągłość kształcenia pomiędzy gimnazjum i liceum,
- dostosowuje wymagania do obniżonego wieku szkolnego uczniów.

1. Komunikacja

Za podstawowy cel kształcenia językowego przyjęto umiejętność **skutecznego porozumiewania się** w języku obcym, w mowie i w piśmie. Nacisk położony jest więc na umiejętność osiągania przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym.

Spis treści

I. Założenia ogólne

2. Kompetencje kluczowe

Ważnym punktem odniesienia w formułowaniu wymagań ogólnych i szczegółowych dla uczących się języka obcego były zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy dotyczące rozwijana **kompetencji kluczowych** w uczeniu się przez całe życie. Oprócz kompetencji porozumiewania się w językach obcych, wymagania zawarte w tekście podstawy dotyczą też takich kompetencji kluczowych jak: umiejętności uczenia się, kompetencji informatycznej, społecznej i obywatelskiej oraz świadomości kultury i umiejętności wyrażania jej.

3. Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)

Jednym z ważnych założeń opisu wymagań nauczania języka obcego na wszystkich etapach edukacyjnych było stworzenie dokumentu nawiązującego do *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment)* opracowanego w Radzie Europy. Dokument ten określa sześciostopniowy system poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych pozwalający na stosowanie powszechnie akceptowanego standardu pomiaru (A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości). Oprócz etapu pierwszego (klasy I–III), gdzie nauczanie języka obcego powinno być spójne z kształceniem zintegrowanym i zostało włączone w zapis innych wymagań dla tego etapu, wszystkie pozostałe etapy kształcenia językowego można odnieść do ESOKJ. Należy jednak pamiętać, że ESOKJ został opracowany z myślą o uczniach dorosłych, natomiast wymagania zapisane w podstawie programowej są dostosowane do możliwości uczniów w różnym wieku i na różnych etapach rozwoju. Dlatego też związek z ESOKJ ma charakter **nawiązania**, a nie bezpośredniego odniesienia.

1. Zasada kumulatywności

Warto zauważyć, że w podstawie programowej dla języka obcego, podobnie jak w całym dokumencie podstawy, obowiązuje zasada kumulatywności. Oznacza to, że na wyższym etapie edukacyjnym obowiązują wymagania z etapów poprzednich. Wymagania te nie są powtórzone, o ile powtórzenie nie wiąże się z rozszerzeniem lub pogłębieniem danego zagadnienia. Dlatego też nauczyciele oraz twórcy programów i podręczników powinni zapoznać się nie tylko z podstawą do konkretnego etapu edukacyjnego, ale i z wymaganiami do wcześniejszych etapów. Zawarte w wymaganiach szczegółowych umiejętności w dużej mierze są przykładami powtórzenia z rozszerzeniem lub pogłębieniem danej umiejętności. Ponadto, zapis dotyczący języka obcego dla każdego poziomu należy traktować jako całość, w której niektóre wymagania determinują poziom innych. Dotyczy to na przykład pierwszego wymagania szczegółowego, które na kolejnych etapach pokazuje, jak przechodząc z jednego poziomu na drugi, w miarę poszerzania się zakresu

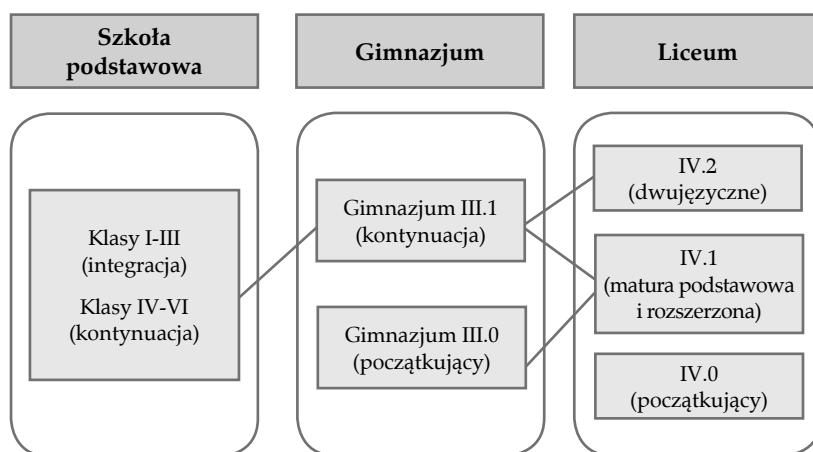
środków językowych, uczeń jest w stanie realizować wymagania w sposób coraz bardziej złożony, stopniowo zbliżając się do kompetencji komunikacyjnej rodzimych użytkowników języka.

Rosnący poziom trudności i złożoności wymagań wobec ucznia odzwierciedlony jest w zmieniających się elementach opisu dla poszczególnych etapów i poziomów, np. w typach i stopniu trudności tekstów do czytania, słuchania i pisania, w złożoności sytuacji komunikacyjnych, z którymi uczeń ma sobie poradzić oraz w wymaganym zasobie środków językowych. Na przykład, w pierwszym wymaganiu szczegółowym podana została lista tematów, w ramach których uczniowie mają wykazać się umiejętnościami językowymi. Lista ta jest podobna dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, a wręcz taka sama dla poziomu podstawowego i rozszerzonego szkoły ponadgimnazjalnej. Jednak dla każdego z tych etapów i poziomów obowiązuje inny zakres środków językowych i umiejętności, którymi uczeń ma się posługiwać w ramach danej tematyki. Poziom tych środków i umiejętności jest określony w „główce” pierwszego oraz pozostałych wymagań szczegółowych dla każdego etapu i poziomu.

2. Kontynuacja nauki

W związku z tym, że pierwszy język obcy nauczany jest obecnie od pierwszej klasy szkoły podstawowej, a drugi język obcy będzie obowiązkowy od gimnazjum, w podstawie dla języka obcego przewidziano wiele wariantów odpowiadających różnym sytuacjom, wynikającym z kontynuacji lub rozpoczęcia nauki danego języka na kolejnych etapach edukacyjnych.

Poniższy wykres ilustruje możliwości kontynuacji.

Pierwszy język obcy rozpoczynany w szkole podstawowej ma zapewnioną kontynuację w gimnazjum (wariant III.1) a potem w szkole ponadgimnazjalnej (wariant IV.1). Wariant IV.1 występuje w dwóch wersjach: podstawowej i rozszerzonej. Uczeń, który kontynuuje naukę przez 12 lat, czyli od początku szkoły podstawowej, powinien przygotować się do zdania matury na poziomie rozszerzonym. W szkole ponadgimnazjalnej język obcy może być też kontynuowany w klasach dwujęzycznych – wtedy uczniowie realizują wariant IV.2. Na tym etapie edukacyjnym istnieje też możliwość rozpoczynania nauki nowego języka obcego od początku. Na taką sytuację przewidziano wariant IV.0.

3. Struktura wymagań ogólnych i szczegółowych

Podstawa programowa dotycząca języka obcego nowożytnego zawiera cele kształcenia stanowiące wymagania ogólne oraz treści nauczania i umiejętności, wyrażone w postaci wymagań szczegółowych. W ramach celów kształcenia zostało określonych pięć obszarów rozwijania kompetencji językowej uczniów. Pierwszym z nich jest znajomość środków językowych. Kolejne cztery omawiają formy aktywności uczniów dotyczące wypowiedzi w języku obcym: rozumienie, tworzenie, reagowanie i przetwarzanie. Podział ten odpowiada definicji kompetencji komunikacyjnej zawartej w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego. Zgodnie z tą definicją kompetencja komunikacyjna przejawia się w następujących działaniach językowych: rozumieniu i tworzeniu tekstów (działania receptywne i produktywne) oraz w działaniach interakcyjnych i mediacyjnych. W podstawie programowej wszystkie te rodzaje aktywności są realizowane w formie ustnej i pisemnej. Rozumienie wypowiedzi obejmuje słuchanie i czytanie, tworzenie wypowiedzi odnosi się do mówienia i pisania, a reagowanie oraz przetwarzanie integrują wszystkie cztery sprawności językowe. Cele w podstawie programowej są wyrażane w formie operacyjnej, a więc wskazują na to, co uczeń potrafi wyrazić lub zrozumieć w języku obcym.

Wymagania ogólne

Na wszystkich etapach edukacyjnych i we wszystkich wariantach zapisu, z wyjątkiem edukacji wczesnoszkolnej, wymagania ogólne dla języka obcego składają się z pięciu części:

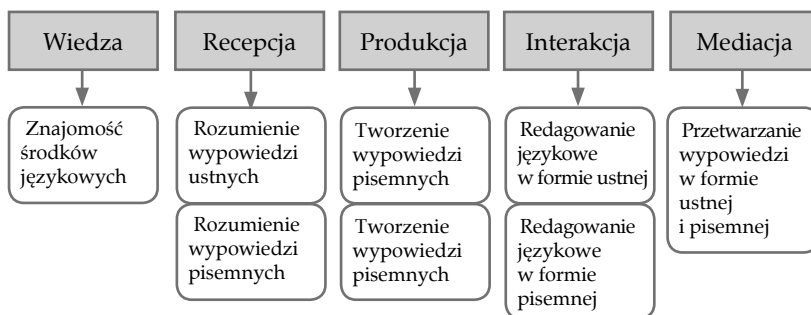
- I. Znajomość środków językowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Taki układ zapisu został przyjęty, aby nawiązać do definicji kompetencji komunikacyjnej z Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ).

Wymagania szczegółowe

Wymagania szczegółowe – treści nauczania i umiejętności są rozwinięciem celów ogólnych, a zatem również odnoszą się do działań językowych zawartych w ESOKJ, które wymieniono powyżej.

Punkt pierwszy: *znajomość środków językowych* to informacja o tym, jakimi środkami, czyli jakim zasobem wiedzy gramatycznej, słownictwa, wiedzy o wymowie oraz pisowni posługuje się uczeń. Można więc powiedzieć, że w tym punkcie zapisana jest informacja o poprawności językowej w różnych aspektach, bo zwracamy uwagę nie tylko na poprawność gramatyczną, ale i na zasób słownictwa oraz poprawną pisownię i wymowę. Na różnych poziomach zapis ten różni się określeniem stopnia zaawansowania tej wiedzy. Na przykład, kończąc szkołę podstawową (II etap edukacyjny) „uczeń posługuje się **bardzo podstawowym** zasobem środków językowych...”, a na poziomie rozszerzonym w szkole ponadgimnazjalnej (IV etap edukacyjny) „uczeń posługuje się **bogatym** zasobem środków językowych”.

Dalej w tym samym punkcie podano informację o tym, w zakresie jakich tematów uczeń powinien posługiwać się językiem na danym poziomie kształcenia. Na wszystkich etapach edukacyjnych i na wszystkich poziomach (z wyjątkiem edukacji wczesnoszkolnej) lista tematów jest podobna, chociaż w miarę rosnącego poziomu zaawansowania tematów przybywa, a przykładowe sytuacje lub grupy leksykalne stają się bardziej złożone lub szczegółowe. Oto dwa przykłady takich różnic.

Przykład:

II etap edukacyjny (po 6 latach nauki w szkole podstawowej)

Podróżowanie i turystyka (środki transportu, kierunki świata)

III etap edukacyjny (po 9 latach nauki, czyli po gimnazjum, kurs kontynuujący po szkole podstawowej)

Podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie)

Poza tym, że na wyższych poziomach przykłady przedstawione w tematach są liczniejsze i odnoszą się do mniej typowych sytuacji użycia języka, warto zwrócić uwagę na fakt, iż są to jedynie przykłady, a nie zamknięta lista pomysłów.

Należy też zwrócić uwagę na to, że ze względu na poziom zaawansowania albo wiek uczniów te same tematy będą realizowane w różny sposób. Na przykład, w temacie *podróżowanie i turystyka* po szkole podstawowej uczeń powinien posługiwać się takim słownictwem jak: samochód, pociąg, samolot, autobus, rower, statek, ciężarówka, motocykl, oraz północ, południe, wschód, zachód, lewo/prawo, po lewej/prawej stronie, itd. W tym samym temacie po gimnazjum do powyższego słownictwa dodać należy: kolejne środki transportu, tj. metro, hulajnoga, autokar, wskazywanie drogi, rezerwację miejsca w hotelu, uzyskiwanie informacji o zabytkach, zamawianie posiłków, planowanie wycieczki czy opisywanie zwiedzanego miejsca).

Przykłady tematów mogą się czasem wydawać zbyt zaawansowane dla uczniów danego etapu edukacyjnego. Należy wtedy zwrócić uwagę na zapis w „główce” wymagania, który podaje zakres języka, którego od ucznia oczekujemy w ramach danego tematu (bardzo podstawowy, podstawowy, bogaty). I tak w temacie *życie społeczne* (np. *konflikty i problemy społeczne, przestępczość*) problemy społeczne to także kłótnia między koleżankami, a niekoniecznie szczegółowa wiedza na temat niepokojów społecznych w Wielkiej Brytanii lat osiemdziesiątych.

Treści nauczania obejmują również opis wymagań szczegółowych dla rozumienia, tworzenia, reagowania i przetwarzania wypowiedzi. Każda z tych grup wymagań szczegółowych jest podzielona na formę ustną i pisemną. Tak więc rozumienie wypowiedzi ze słuchu obejmuje rozumienie poleceń i zwrotów codziennego użytku oraz rozumienie ogólnego sensu prostego tekstu. Wydaje się ważne, aby uczniowie potrafili określić główną myśl tekstu z uwagi na to, że w życiu codziennym mogą znaleźć się w sytuacji, w której będą musieli zrozumieć tekst słuchany nawet wtedy, gdy nie wszystkie słowa będą im znane. Pozostałe wymagania szczegółowe w zakresie rozumienia tekstu słuchanego to wyszukiwanie prostych informacji, określanie intencji rozmówców oraz rodzajów sytuacji komunikacyjnych. W zakresie rozumienia tekstu czytanego określa się, że uczeń rozumie ogólny sens tekstu, wyszukuje proste informacje szczegółowe i rozpoznaje różne rodzaje tekstów.

W obszarze tworzenia wypowiedzi zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej, uczeń opisuje ludzi, przedmioty i miejsca, oraz opowiada o czynnościach dnia codziennego, a także przedstawia swoje upodobania i uczucia.

Jeżeli chodzi o reagowanie językowe, to uczeń udziela podstawowych informacji na swój temat (w formie ustnej i pisemnej), a także wyraża podziękowania (w formie ustnej i pisemnej) oraz przekazuje swoje emocje (w formie ustnej).

Przetwarzanie informacji wysłuchanych lub przeczytanych (zwane również mediacją) jest realizowane w formie ustnej i pisemnej. Oznacza to, że uczeń

---

streszcza lub parafrazuje tekst usłyszany lub przeczytany w języku obcym. Tekst przetworzony może być wyrażony w formie ustnej lub pisemnej zarówno w języku obcym, jak i w języku ojczystym ucznia.

Dodatkowo, poza tymi czterema działaniami językowymi, uczeń rozwija umiejętności uczenia się w postaci: dokonywania samooceny, współdziałania w grupie, wykorzystania różnych źródeł informacji, rozwijania strategii komunikacyjnych oraz buduje świadomość językową w języku obcym i ojczystym.

Czasowniki operacyjne

Wymagania szczegółowe zostały zapisane w postaci czasowników operacyjnych. Dzięki temu można dość precyzyjnie opisać to, co uczeń jest w stanie zrobić posługując się językiem, czyli jakie cele komunikacyjne może osiągać po każdym etapie nauki. Taki zapis pomaga nauczycielowi planować pracę i monitorować postępy uczniów. Zestaw wymagań szczegółowych to taka lista „rzeczy” do nauczenia.

Wszystkie wymagania szczegółowe można też podzielić na dwie grupy:

1. Dotyczące wymagań wewnątrzszkolnych i zewnątrzszkolnych, które można przełożyć na zadania egzaminacyjne służące do sprawdzenia umiejętności i wiedzy językowej. Sprawdzian taki może mieć formę kartkówki czy dłuższego testu przeprowadzanego przez nauczyciela lub może być egzaminem zewnętrznym (np. matura). Przykłady takich czasowników to *opisuje, przedstawia, rozumie, rozpoznaje, zapisuje, przekazuje ustnie/pisemnie...*
2. Dotyczące wymagań wewnątrzszkolnych, które są możliwe do sprawdzenia tylko bezpośrednio przez nauczycieli, np. podczas lekcji. Czasowniki te zawarte są w wymaganiach umieszczonych na końcu wymagań szczegółowych dla etapów II–IV: *współdziała w grupie, dokonuje samooceny, korzysta ze źródeł informacji, stosuje strategie komunikacyjne, posiada świadomość językową.*

Edukacja wczesnoszkolna – I etap edukacyjny

Zadaniem pierwszego etapu edukacji w języku obcym jest rozwijanie języka mówionego. Główny nacisk jest położony na umiejętność rozumienia ze słuchu i reagowania na usłyszane wypowiedzi, oraz rozumienie znaczenia zwrotów, ogólnego sensu dialogów, historyjek i bajek. Na poziomie tworzenia wypowiedzi uczeń odtwarza jedynie te zwroty, które zostały wcześniej przedstawione i przećwiczone przez nauczyciela poprzez zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi, nazywanie obiektów, opisywanie przedmiotów, recytowanie wierszyków, śpiewanie piosenek czy odgrywanie scenek. Język pisany rozwijany jest przez czytanie wyrazów i zdań, a także przez przepisywanie wyrazów i zdań oraz pisanie z pamięci poznanych wyrazów.

III. Etapy edukacyjne a zakres wymagań

Podstawa uwzględnia osiągnięcia ucznia kończącego klasę pierwszą oraz klasę trzecią. Podstawa programowa przewiduje rozwijanie kompetencji wpływających na wszechstronny rozwój dziecka. Uczeń kończący pierwszą klasę stopniowo buduje swoją świadomość językową w zakresie języka obcego i ojczystego. Uczeń na koniec trzeciej klasy szkoły podstawowej wie, że ludzie posługują się różnymi językami i że chcąc się z nimi porozumieć trzeba nauczyć się ich języka. Stanowi to ważny czynnik motywujący uczniów do nauki języka obcego. Buduje to również postawę otwartości i tolerancji wobec innych kultur i narodowości. Nauka języka obcego ma rozwijać także umiejętności społeczne uczniów poprzez zachęcanie ich do współpracy z rówieśnikami. Poprzez stworzenie przyjaznej atmosfery na lekcjach języka obcego, nauczyciel wpływa też na rozwój emocjonalny uczniów. Dostrzeganie indywidualnych osiągnięć każdego dziecka w nauce buduje poczucie własnej wartości i wiarę w swoje możliwości. Ćwiczenia ruchowe zaspokajają potrzeby modalności kinestetycznej i przyczyniają się do rozwoju fizycznego dzieci. Poprzez naukę piosenek w języku obcym i wykorzystanie muzyki na lekcjach nauczyciel nie tylko wspiera rozwój językowy uczniów, ale także kształtuje wrażliwość dzieci na dźwięki, rytm i melodię. Uczeń pod koniec pierwszego etapu edukacyjnego potrafi korzystać ze słowniczków obrazkowych, książeczek i środków multimedialnych. Rozwija w ten sposób umiejętności samodzielnego uczenia się. Wprowadzenie *Portfolio językowego dla dzieci w wieku 6–10 lat* pozwoli na dokonanie refleksji ucznia nad własnym procesem uczenia się i podjęcie próby samooceny swojej pracy.

Szkoła podstawowa klasy IV–VI – II etap edukacyjny

Ten etap edukacji językowej zakłada kontynuację nauki z klas I–III i bazuje na umiejętnościach uzyskanych w klasach młodszych. W żadnym wypadku nauczyciele nie powinni rozpoczynać na tym etapie nauki od początku. Powinni skontaktować się z nauczycielem prowadzącym naukę języka w klasach młodszych, aby dobrze dobrać program nauczania w klasach IV–VI.

W kontekście Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego II etap edukacyjny nawiązuje w większości wymagań do poziomu A1, z zastrzeżeniem, że ESOKJ został opracowany dla uczniów dorosłych.

W szkole podstawowej i gimnazjum wyznacznikiem poziomu może być akredytowane przez Radę Europy i wspomniane powyżej *Portfolio Językowe*.

Gimnazjum – III etap edukacyjny

III etap edukacyjny nawiązuje w większości wymagań do poziomu A2 w skali ESOKJ. Na tym etapie wyróżniamy dwie wersje podstawy programowej: III.0. dla rozpoczynających naukę oraz III.1. dla kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej.

Zasadniczą różnicą jakościową pomiędzy uczniami realizującymi te dwie wersje podstawy będzie zapewne zasób środków językowych, którymi będą się posługiwać.

Wersja III.0. (dla rozpoczynających naukę) zakłada, że uczeń opanuje dość duży wachlarz umiejętności językowych, charakterystycznych dla poziomu A2, jednak będzie się jeszcze posługiwał bardzo ograniczonym zasobem środków językowych, typowym dla niższego poziomu.

W wersji III.1. przeznaczonej dla uczniów kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej zakłada się, że uczeń opanuje szerszy zakres umiejętności (niektóre nawet typowe dla poziomu B1), ale przede wszystkim będzie posługiwał się zdecydowanie szerszym zasobem środków językowych. Poziom tej wersji podstawy można określić jako A2+ (poziom pośredni między A2 i B1 przewidziany w ESOKJ).

Szkoły ponadgimnazjalne – IV etap edukacyjny

Na IV etapie edukacyjnym wydzielono trzy wersje podstawy programowej: IV.0. dla rozpoczynających naukę, IV.1. dla kontynuujących naukę języka obcego oraz IV.2. dla uczniów klas dwujęzycznych.

Wymagania w wersji IV.0. w większości odpowiadają poziomowi A2+ (zakres środków językowych typowy dla poziomu A2, umiejętności częściowo nawiązują do poziomu B1).

Wersja IV.1. to dwa różne programy: pierwszy o niższym poziomie zaawansowania (podstawowy) odpowiada wymaganiom dla poziomu oscylującego pomiędzy B1, a B1+ w skali ESOKJ, drugi o wyższym poziomie zaawansowania (rozszerzony) zakłada, że uczeń opanuje zasób środków językowych oraz umiejętności pomiędzy poziomem B2 a B2+.

Dla IV etapu edukacyjnego przygotowano też podstawę IV.2. dla uczniów klas dwujęzycznych, która zarówno w zakresie używanych środków językowych jak i poszczególnych umiejętności odpowiada w większości poziomowi C1 (z elementami C2).

Podstawa programowa jest wspólna dla wszystkich języków i dlatego przy opisywaniu umiejętności językowych nie można podawać konkretnych zwrotów i wyrażeń, które uczeń na danym poziomie powinien opanować.

Umiejętności językowe zresztą z trudem poddają się jakiegokolwiek klasyfikacji, gdyż nigdy nie przyrastają liniowo. John Trim, jeden z autorów Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, zaproponował przedstawianie przyrostu umiejętności językowych w formie odwróconego stożka, aby podkreślić istniejącą wielowymiarowość. Z jednej strony, w miarę nauki języka obcego zwiększa się liczba słów i zwrotów, jakie znamy, z drugiej strony zwiększa się płynność i poprawność wypowiedzi. Na to wszystko nakładają się kompetencje socjolingwistyczne, pragmatyczne i uwarunkowania osobowościowe. Dlatego tak trudno ocenić, czy wyższy poziom znajomości języka ma osoba, która perfekcyjnie opanowała wąski zakres umiejętności, czy też ta, która potrafi porozumieć się w wielu sytuacjach, ale popełnia sporo błędów.

IV. Różnice wymagań na poszczególnych etapach

Podstawa programowa opisuje oczekiwany przyrost wiedzy dość ogólnie, ale zwraca uwagę na podstawowe różnice i pokazuje pewną tendencję. Na przykład w wymaganiach ogólnych, w zakresie znajomości środków językowych dla poziomu IV.0 mamy zapis: „Uczeń posługuje się **podstawowym** zasobem środków językowych (...)”, dla poziomu IV.1.P: „Uczeń posługuje się **w miarę rozwiniętym** zasobem środków językowych (...)”, a dla poziomu IV.1.R: „Uczeń posługuje się **bogatym** zasobem środków językowych (...)”. W ten sposób zwraca się uwagę na to, że na dany temat można wypowiadać się na różnym poziomie językowym, jak również, że ta sama umiejętność, np. rozumienia głównej myśli tekstu, może być sprawdzana na podstawie tekstów znacznie różniących się stopniem trudności, wynikającym z użytych środków językowych.

W miarę wzrostu poziomu poszerzany jest nieco zakres tematyczny (pewną różnicę widać zwłaszcza między szkołą podstawową i gimnazjum oraz między gimnazjum i szkołą ponadgimnazjalną), a wymagania szczegółowe są przeformułowywane i poszerzane. Na wyższych poziomach pojawia się na przykład umiejętność argumentowania, komentowania, rozróżniania stylu formalnego i nieformalnego itp.

Najbardziej czytelna wskazówka pojawia się w wymaganiach szczegółowych w „główce” wprowadzającej poszczególne umiejętności z danego zakresu. Na przykład w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnej można zauważyć kilka różnic związanych z wymaganymi umiejętnościami.

Poziom IV.0

*Uczeń rozumie ze słuchu **bardzo proste, krótkie, typowe** wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane **powoli i wyraźnie**, w standardowej odmianie języka*

Poziom IV.1.P

*Uczeń rozumie ze słuchu **proste, typowe** wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane **wyraźnie**, w standardowej odmianie języka*

Poziom IV.1.R

*Uczeń rozumie ze słuchu **teksty o różnorodnej formie i długości** (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne) **w różnych warunkach odbioru.***

Porównując te zapisy, widzimy wyraźnie jak zmieniają się wymagania. Na poziomie IV.0 sprawdzana jest umiejętność rozumienia ze słuchu bardzo prostych, krótkich tekstów wypowiedzianych powoli i wyraźnie. Na poziomie IV.1.P teksty są dłuższe, już nie tak bardzo proste, zwiększa się też ich różnorodność i tempo ich czytania. Na poziomie IV.1.R, odpowiadającym poziomowi B2+ w skali ESOKJ, uczeń powinien zrozumieć większość tekstów wypowiedzianych w danym języku obcym.

Aby przybliżyć spodziewany poziom umiejętności na podstawie zapisanych w projekcie podstawy wymagań, poniżej umieszczono przykłady typowych zadań dla ucznia.

Poniższe **zadania i przykładowe wypowiedzi uczniów** w najczęściej nauczanym języku angielskim pokazują różnice w poziomie wykonania tego samego zadania przez uczniów na różnych etapach edukacyjnych i uczniów realizujących różne warianty podstawy programowej.

• **Wymaganie 4.1: Uczeń opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, czynności**

Zadanie: opisz jednego ze swoich domowników lub kolegów

Język obcy rozpoczynany w gimnazjum:

Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne

My sister is tall and slim.

Język obcy kontynuowany w gimnazjum:

Uczeń tworzy krótkie i zrozumiałe wypowiedzi ustne

My sister is quite tall, about 170 cm, and she's very slim. She's got long black hair. She often wears jeans.

Liceum, poziom podstawowy:

Uczeń tworzy krótkie, zrozumiałe wypowiedzi ustne

My sister is very attractive. She's rather tall and slim. She's got perfect figure and she's got beautiful long black hair. She wears casual clothes and looks very good in jeans and a shirt.

Liceum, poziom rozszerzony:

Uczeń tworzy płynne i zrozumiałe dłuższe wypowiedzi ustne

My sister is an attractive girl: she's quite tall, although not too tall, very slim, with perfect figure and she's got lovely long black hair. She looks very good in classic jeans and a shirt. Smart casual is her style.

• **Wymaganie 6.6./6.7/6.4 (na różnych etapach to wymaganie ma inny numer):**

Uczeń prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia

Zadanie: Jesteś u znajomych i chcesz skorzystać z telefonu. Poproś o pozwolenie

Język obcy rozpoczynany w gimnazjum:

Uczeń reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach

Can I make a phone call?

Język obcy kontynuowany w gimnazjum:

Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach

Excuse me, I'd like to make a phone call. Can I use your phone?

Liceum, poziom podstawowy:

Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej w typowych sytuacjach

Excuse me, I have to make an important phone call. Could I use your phone, please.

Liceum, poziom rozszerzony:

Uczeń reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach

Excuse me, I have to make an important phone call. I was wondering if it would be possible to use your phone. It's really urgent, you know.

OPINIE O PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

Uchwała Nr 333/2008

Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego

z dnia 16 października 2008 roku

**w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej
w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego
i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół**

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 września 2008 roku (pismo DPN-MSz/KK-5000-9/08), projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Rada Główna, stosownie do art. 45 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), uchwała, co następuje.

Rada Główna Szkolnictwa Wyższego z uznaniem przyjmuje starania Ministerstwa Edukacji Narodowej mające na celu uporządkowanie systemu oświaty, w tym zwłaszcza zmianę podstawy programowej kształcenia ogólnego w duchu obecnie obowiązujących kanonów.

Rada Główna wspiera długofalowe zmiany systemowe mające na celu przeniesienie uwagi na efekty kształcenia, wydłużenie kształcenia ogólnego, doprecyzowanie zakresu treści nauczania, indywidualizację kształcenia oraz doprecyzowanie opisu wymagań na koniec każdego etapu kształcenia.

Projekt rozporządzenia uwzględnia zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) i jest ważnym elementem włączania naszej edukacji w system edukacji europejskiej.

Uchwałę otrzymuje Minister Edukacji Narodowej oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący Rady Głównej
Szkolnictwa Wyższego

Jerzy Błażejowski

UWAGI KONFERENCJI REKTORÓW AKADEMICKICH SZKÓŁ POLSKICH w sprawie projektu rozporządzenia określającego podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół

Opracowanie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół było koniecznością, ze względu na fakt, że aktualnie obowiązująca podstawa nie gwarantuje zadowalających efektów kształcenia.

Według licznych opinii starą podstawę programową należało zmienić między innymi z niżej wymienionych powodów:

- przestała spełniać swoją rolę, gdyż była adresowana do zdecydowanie odmiennych populacji uczniów: była tworzona przy założeniu, że do szkół kończących się maturą uczęszcza około 50% rocznika uczniów, natomiast dziś do tego typu szkół uczęszcza ponad 80% każdego rocznika uczniów;
- wbrew tradycji czteroletniego cyklu kształcenia ogólnego w polskiej szkole, próbowała dwukrotnie pomieścić pełny cykl kształcenia ogólnego w trzyletni okres realizacji: najpierw w gimnazjum, a potem w liceum;
- jest zbyt encyklopedyczna, z perspektywy łatwo dziś dostępnych źródeł informacji;
- jest nieprecyzyjna w opisie treści i dlatego wymagała dodatkowego opisu standardów wymagań egzaminacyjnych, co łącznie dało bardzo niejasny i często sprzeczny obraz tego, co ma umieć uczeń.

Bardzo pozytywnie ocenić należy decyzję, że wymagania opisane są na dwóch poziomach: szczegółowym i ogólnym. Wymagania szczegółowe opisują treści kształcenia: konkretne wiadomości oraz umiejętności, jakie uczniowie mają opanować. Wymagania ogólne opisują cele kształcenia w zakresie danego przedmiotu: są to ogólne klasy umiejętności, kształtowane podczas pracy nad wymaganiami szczegółowymi.

Wielką zaletą nowej podstawy programowej jest przedstawienie dla każdego przedmiotu w miejsce mało precyzyjnego opisu tego, czego trzeba uczyć, pełnej listy wymagań, które powinien spełniać przeciętnie zdolny uczeń na koniec każdego etapu kształcenia.

Podkreślić należy, że proponowana podstawa programowa określa zestaw postaw, które szkoła powinna kształtować u uczniów, takich jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości,

---

przedsiębiorczość, kreatywność, gotowość do pracy zespołowej, kultura osobista. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji.

Wdrożenie do praktyki opiniowanego rozporządzenia otworzyłoby bardzo ważny etap w rozwoju kształcenia w polskim systemie oświaty i wychowania. Do najważniejszych decyzji zaliczyć należy uznanie: języka polskiego, matematyki, języków obcych za fundamentalny obszar wiedzy wspólnej dla wszystkich zdających maturę.

Nowa podstawa programowa:

- przywiązuje szczególną uwagę do poszerzonego nauczania matematyki. Trzeba jeszcze raz podkreślić, że usunięcie matematyki z zestawu obowiązkowych egzaminów maturalnych spowodowało ogromne szkody w zasobach kapitału intelektualnego Polaków,
- kładzie również większy nacisk na umiejętność wykorzystywania wiedzy do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody lub społeczeństwa,
- cieszy fakt, że nowa podstawa programowa przedmiotów eksperymentalnych została uzupełniona o wymagania doświadczalne,
- bardzo pozytywnie należy ocenić wprowadzenie nauczania pierwszego języka obcego od I klasy szkoły podstawowej oraz drugiego języka obcego od I klasy gimnazjum.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że nowa podstawa programowa traktuje okres nauki w gimnazjum i liceum łącznie, jako spójny programowo obszar kształcenia. Wszyscy uczniowie przechodzą jednakowy, czteroletni kurs kształcenia ze wszystkich przedmiotów tradycyjnie obecnych w szkole.

Jeszcze raz zauważyć należy, że każdy uczeń aż do matury uczy się języka polskiego, języków obcych oraz matematyki jako trzech fundamentalnych obszarów wiedzy, w zakresie których będzie potem zdawał obowiązkową część matury.

Każdy uczeń w ciągu ostatnich dwóch lat liceum lub trzech lat technikum przechodzi głęboki kurs w zakresie trzech wybranych przedmiotów maturalnych. Przedmioty te oferowane są w dużym wymiarze godzin.

Taki program, dający możliwość efektywnego kształcenia niemal całej populacji na poziomie średnim, jest zbliżony z rozwiązaniami przyjętymi w większości krajów zachodnich. Przedstawiony model jest dobrą drogą do uzyskania solidnego przygotowania kandydatów na studia wyższe.

Oceniając bardzo pozytywnie ten dokument, należy stwierdzić, że wprowadzenie w życie projektu rozporządzenia określającego podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół otworzy nowy etap w polskim systemie kształcenia oświaty i wychowania. W fazie wdrażania i funkcjonowania przyjęte rozwiązania muszą być oceniane i w sposób ciągły udoskonalane.

Przewodniczący
Komisji Edukacji KRASP

prof. dr hab. Tomasz Borecki